

საქართველოს
საგარეო
საზღვაო
საზღვაო
საზღვაო

საგარეო
საზღვაო
საზღვაო

თბილისი
1980

რამივეჭრა სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-ის
ღმგვა-კურთხევის

სამკურთხევენილია სასულიერო სემინარიის მსმენელთათვის

საღვთისმეტყველო
კოლექცია

№ 3

საქართველოს საპარლამენტო

თბილისი-1980

Inter silvas academi

quarere verum

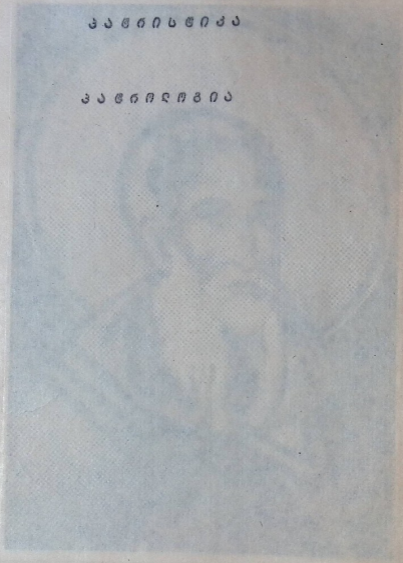
აკადემიის ჭაჭათა წიაღ

ვეძიებდეთ ჭეშმარიტებას

ჰომაციუსი

ვატეკონსტანტინე

ვატეკონსტანტინე

წმ. მასტობიუსი მღვდელმთავარი

წმ. მატეოსი ადმსარგებელი

უკუღსიის სახელგანთქმული მოღვაწე და მოძღვარი წმ. მატეოსი ადმსარგებელი /582-662/ მიჩნეულია ქრისტიანული ადმსარგებლის უძლიერეს ზედსწეობად / რჩეულის შემდეგ/. იგი იყო ღრმა მცოდნე პლატონისა, არისტოტელესი და ნეოპლატონიკოსებისა. წმ. მატეოსიმ უკუღსიის ისტორიაში სახელი გაიხაზა დაუცხრომელი და ენერგიული ბრძოლით მონათელიტური წვალებების წინააღმდეგ, რომელიც შექმნა კონსტანტინეპოლის აპატრიარქოს სერგიმ და იმპერატორმა ჰერაკლემ და რომელსაც მხარს უჭერდნენ მათი მემკვიდრეები და აგრეთვე მთელი იმპერიის უკუღსიის იერარქია ადმსარგებლის /იერუსალიმის აპატრიარქოს სოფრონის გამოსვლით/. მატეოსიმ, დიდგვაროვან მშობელთა ჩამომავალმა, ბრწყინვალე განათლებამ მიიღო და მსახურობამ მდივნად ჰერაკლე იმპერატორის ქარზე, მაგრამ როდესაც ამ უკანასკნელმა გამოსცა ახალი წვალებებისათვის ხელისშემწყობი ბრძანებულება, მატეოსიმ განერიდა სამეფო კარს, ბერად აღიკვეთა და მალე ილუმინადაც აირჩიეს. გავრცელებულ მონათელიტობასთან საბრძოლველად მან იმოგზაურა ეგვიპტეში, ჩრდილო აფრიკაში და დიდი ხანი დაჰყო რაშიში.

72 (69) 1

ამ დროს განსაკუთრებით ძლიერდება ბრძოლა მარტომადიკლებობის წინააღმდეგ. მარტომადიკლებური ადმსარგებლობისათვის დაატყუა ღეს და გადაასახლეს პაპი წმ. მარტინი. სახელმწიფო დაღატაკებისათვის ასამარტობენ წმ. მატეოსისაც. მას თავისი ორი მოწაფისთან ერთად მოჰკვეთეს ენა და მარჯვენა ხელი /659 წ./ და გადაასახლეს დაშეშში, სადაც გარდაიცვალა.

მონათელიტური /ერმეტიკანთა/ ერესი იყო შერბილებული ნაირსახეობა მონოფიზიტური /ერმეტიკანთა/ ერესისა, რომელიც მიტნაკლები მანამომადვერსიით მიუღებოდა ადამიანური საყ-

ყონის გამოთხოვას ქრისტიან ბუნებრივად რითაც აუქციონება დავადა
 არის ქრისტიანობისას, როგორც დივიდენდავლი რელიგიისას.
 ქალაქელის მკოთხე მსოფლიო კრებაზე /451 წ./ დადგინდლი ეს
 მიმართულება მაინც შემოჩნდა ადგილობრივი - სიჩიხისა, სიმბრე-
 სა და განსაკუთრებით ეგვიპტეში. რელიგიური განხრეულობა,
 შეტყობება და კავშირული წინააღმდეგ მიუდგომ, საფრთხე
 უქმნიდა იმპერიის სახელმწიფოებრივ მდგომარეობას. ამიტომაც
 იმპერატორები შეცადნებენ /მუშაობა უნაყოფოდ/ რელიგიურ ა-
 რტიანა მიმართებას კონსტანტინის გზით. იმპერატორი ზენონი
 V-ს დასაბრუნს სტრას პეტროპოლის^ჰ

მომდევნო საუკუნეში იმპერატორი იუსტინიანე ცდილობს

* - პეტროპოლისი - იმპერატორ ზენონის მიერ 482 წელს გამოცე-
 მილი ბრძანებულება.

მას შემდეგ რაც ქალაქელის IV მსოფლიო კრებაზე
 /451 წ/ დადგინდ ეგვიპტეოსისა და დიოსკორეს სახით მონო-
 თეისტური წვადება /რომელიც ანაფალია, როც ქრისტიანი, მათ
 განსაკუთრებით შეიძლება, ადამიანური ბუნება მთავრად
 დგომარეობა და ამიტომ დაჩნდა ერთი ბუნება/. მონოთეისტ-
 ები განსაზღვრებდნენ ბრძოლას მართლმადიდებლობასთან
 სწავლასა და ქვეყნებში, განსაკუთრებით ეგვიპტეში. ამ-
 ის შედეგი იყო გამოცემული ამბროსიანის, რის გამოც იმა-
 ურატორი ზენონი იძულებული გახდა გამოეცა შემირკვებლური
 და გამოკრთიანებელი ბრძანებულება, რომელიც არ ეხებოდა
 რა საკითხის არსს, მიუწოდებდა ყველას, მიუხედავად იმ
 ადრინდელ რწმენისა და განსაკუთრებებს, რომლებშიც ერთ-
 მად აქონდა რწმენე მკობრე მხარეს, სახელმწიფო, განსაკუთრ-
 ებებს პირველი მსოფლიო კრებებისას. პეტროპოლისი კრებადა-
 და ყოველგვარ მიმდგომი პაუზისას და დიდიმეტონ განსაკუთრ-

მონოგრაფიების მომხრეობას მისთვის საძულველი ე.წ. "სამთავროს" დაგვიწინს ვხიოთ. VII საუკუნეში კიდევ უფრო ღრმა კომპრომისი დაიშვა მონოგრაფიების სახით.

ეს ახალი მოძღვრება ეთანხმებოდა მარტოპედიკობას ქრისტიანთა წინააღმდეგობაში, ღვთაებრივი და აბსოლუტური ბუნების ადრე-არქაიზმი, მაგრამ ამიტომაც, რომ მასში იყო მხარე ურთი ნებ-ბა და ურთი ქმედობა. ამის საწინააღმდეგოდ, ქრისტიანული მსოფლიოს იმპერიული ურთაქმეო მნიშვნელობაში ზედმეტადი წმ. მარტინი ადრეობის დროს ამტკიცებდა, რომ ნება და ქმედობა ახალ-სიბუჩის ბუნებასაც. ასე, რომ, თუ ქრისტიანი არის თავისი უფლებები და მისი დამატებითი ადამიანური ბუნება /ღვთაებრივი ბუნების მიერ შთაბუნიქმედი/, მასში აუცილებლად უნდა იყოს დამოკიდებუ-ღი ადამიანური ნებაც და ბუნებრივი სურვილიც, მისი მესამე-მისი ქმედობისთვის, პირდაპირი და იპოტეტიური ურთაქმობისათ-

რეობის, რითაც აკრძალა ქალაქების კრებას და მის დამატებით დამატებას რ ბუნებას მონის ურთიერთდაპოვებულების მესამე-ობა. ამ ბრძანებულებამ მისაპოქრეოთ გაურთიანების ნაცვლად წარ-მოშვა ახალი განხილვის დროს და მიხატვისი ეკლესიებს მონ-რის. ახალი ჟღერის III-მ და აკრძალა ქრისტიანული და ახალსა და ეკ-ღისიდან განკვეთა მისი ხელმედიურობი, კონსტანტინეპოლის აკრ-რისაქტი აკაკიუსი. მონივერთ აკრისარქები, თუმცა ეთანხმებოდნენ ქრისტიანული დაგვიწინს, მაგრამ არ სურდათ ამოღოთ საყვდისი დამატების დროს /მონსტრუბიდან/ თავიანთი წინამორბედის საბუ-ღი. ეს განყოფა, რომელსაც დასავლელი მიწებიდან "აკაკიუსის სტილი" უწოდეს, გრძელდებოდა 35 წელი იმპერატორ იუსტინიანე-სა და ახლის, რისივიდის, დრომდე.

ვის ქი სპეციალისტთა შინაგანური თანხმობა ანუ ჰარმონიული ურთი-
 ვრთობეჯგუფა ორი ნებეღოშისა, მათი შერეფენის გარეშე ვრთ ზრე-
 იკურ /და შეტახეიგიკურ/ აქტეი. ამ მარხდმადიდებლურმა მთელ-
 ვრებამი გაიშარჯვა 18 წლის მიერშე მატისიშეს ჰარემატეაღებიდას,
 კონსტანტინეპოლის VI მსოფლიო კრებამი. საშეგაბედა, მათისი
 მსოფლივრეტიმ მატისიშე უახლოვებოდა დიონისე ანტოპავლის
 იდეებს, მატრამი მის მთელვრებამი უფრო შეტახ იყო გაქონასწო-
 რებული ანტირეწებითი ვრეტიის მიხტიური და რაფონანდური მიმარ-
 ჟებამი. დიონისე ანტოპავლის მატისიშესუდი კომეტიკარეტიმ
 მთავრანებითი ისარგებლა ირან სკოლეს ერივებამი, ასე რამ
 მატისიშე არის შემაერეებელი რეკლი ბერძნულ-ქრისტიანულ თე-
 ოსოფიისა და დასავლეთის შუასაუკუნეშირივ ზრდოსოფიას მორისს.
 მატისიშეს მთავარი ნაწარმეებებია: "ვერეიხვედრეილის შეკრებ-
 ვები თადასტესადეი", "საფეოთ წერილის გამო", "დოაღვებში სპ-
 მიტიისათვის", "მისტაგოგია", მატისიშეს თბილუდათა სრული
 კრებული, კომეტიკისი მიერ გამოვებული, გადაბედა მიწეში.

XC და XCI ტომები.

წმ. მატისიშე ალმსარებელის ხსოვნის დღე იდეტასანებალუ-
 და ალმსავდეთის მარხდმადიდებლური ეკლესიის მიერ 21 იან-
 ვარს.

საქართველო საპროტესტო
მასშტაბი ადმინისტრაციის ინსტრუქცია

დოკუმენტი, საინფორმაციო
მედიაციისთვის განკუთვნილი
განმარტული ინსტრუქცია

მედიაციის საკუთრივ დასაწყისს დასრულებამდე მიმდინარეობს ქონების
შედილი დივიდიანობისა და ანტიკონფლიქტის კლასიკური პერიოდები. მედიაციის
დროს მიწვევებისა და ანტიკონფლიქტის დაქვემდებარების საერთო ფონზე
გამართლებებისად მიმართ მასშტაბი ადმინისტრაციის /VII ს./.

მასშტაბი ადმინისტრაციის /კონფლიქტის/ იყო ეპოქის განწყობი-
ლებათა ყველაზე უკეთესი გამოხატულება. მისი იდეალური ასკეტიკ-
ური მიმდინარეობის იდეალია, მისი მიზნობრივობა იმ ეპოქისათვის
დამახასიათებელი მიზნობრივობა მიყვანილი სიტუაცია. მედიის VII ს.
მასშტაბი იგი ურთიერთი დიდი დივიდიანობის ფორმას, რამდენს
ინტენსივობა სტრუქტურის მიხედვით უფრო ადვილად და მუდმივად
ასკეტიკად და დივიდიანობა, პოლიტიკა და პოლიტიკა.

მონოპოლიტიკისა და დივიდიანობის შორის VII ს. ატენიონის
კამათის რეალიზაციისად გამოიჩინა მისი მომდევნოების ყველა ეს
მხარე. ეს ბრძოლა პოლიტიკურად იყო განპირობებული და მასშ-
ტაბი, როგორც ინტენსივობა პირდაპირად, გვირგვინ ვერ აუცილებს მი-
მდინარეობის ინტენსივობას. მონოპოლიტიკის წინააღმდეგ ბრძოლას მასშ-
ტაბი საკუთარი სიტუაციის მიხედვით შეესწავლა; ნაშ. წ. მას რე მიმდინარე-
ობის ურთიერ კონსტრუქციისად იქნა და მარტოვე ხელი მოჰყვამის
და დასაწყისში გადამსახურებს. აქ დასაწყისში მან თავისი სიტუა-
ცი.

მასშტაბის ცხოვრებისა და მომდევნოების, დიდი და დივიდიანობის-
დროს თავიდანვე. XVII ს. იწყება ამ საკითხების მიმდინარეობის
დასაწყისში.

მასშტაბის ცხოვრებისა და მომდევნოების ცხოვრების პირდაპირ-

ქყაროდ ითვლება რიი ღმრთმეწიი: 1. წერილი ანასტასი პაპარქიასი-
 ისა. იგი მატსიძეს მოწახვე იყო, ღირსი, მამის მეორე მოწახვესაც
 ანასტასი ერქვა /გარდ. 666 წ. 11 ოქტომბერს/.^{1/} რომელმაც გაიზი-
 არა მატსიძეს ბედი, როგორც ბიზანტიაში, ისე საქართველოში. ის
 დაწერილსა თუოდისი განგრიდის სახედიზე 665 წ. 7 სექტემბერიდან
 666 წ. 31 აგვისტომდე; 2. "მოსახსენებელი" /"Hypomnesteym" /
 თუოდისი განგრიდისა, რომელიც თანამედროვე იყო მატსიძეს გარე-
 მო ატეხილი ამბებიისა; დაწერილსა ის 668 წ. 1 სექტემბერიდან 669
 წ. 31 აგვისტომდე.^{2/}

ამ რიი ღმრთმეწიის საფუძველიზე დაიწერა მატსიძეს "ცხოვრება"
 რომელმაც ღმრთმე მიაღწია სამი რედაქციით, რომელთაგან ერთი /A.
 აკად. კ.კეკელიძის სიგნატური/ გადმოცემილია ძველი Combeffis
 ის გამომცემიდან Migne -ს პაპარქიასიაში,³ მეორე /B /,
 მოსკოვის სინოდის რედაქციით 1880 მოთავსებული, გამომცემელია
 პრფ. მ. მურგოვსკის მიერ.^{4/} ხოლო მესამე, ქართული თარგმანით
 შემოწახული /C /, გამოცდა აკად. კ.კეკელიძემ.^{5/}

იგი ქვეყნის წიგნთსაცავებში, რომელთადაც დაკავშირებულია
 მატსიძესა და მისი მოწახვეების სიგნატურის უკანასკნელი ბანდები,
 საინტერესო და უბო მასადა აღმოჩნდა მატსიძეს ირგვლივ. ამ მას-
 აღის შეესაბა სავრთო სამეცნიერო საღაროში წიდად ბედა მამინ
 სრულიად ახალგაზრდა მეცნიერს კ.კეკელიძეს! კიდეც სასულიერო
 აკადემიის შრომებში 1912 წ. მან გამოაქვეყნა მატსიძეს "ცხოვრ-
 ების" ქართული რედაქცია და თან დაურთო ვრცელი გამომცემისა.^{6/}

1. დათნური თარგმანი ანასტასი ბიბლიოთეკარისა /IX ს./ Migne,
 PG, t.90, col. 171-178. М. Муретов. Творения Максима Ис-
 новедника, т. I, Жизнь и служба ему, 1925-26, 162-167.

2. დათნური თარგმანი იმავე ანასტასი ბიბლიოთეკარისა, Migne,
 PG, t.90, col. 193-202.

3. Migne, PG, t.90, col. 68-108.

4. შემოაღნიშნული მხველია

5. კომენი, 1, 60-703

6. К. Кекелидзе, Сведения грузинских историков о Максиме
 Исповеднике, Труды Киевской Духовной Академии, сентябрь-но-
 вемберский сборник 1912 г. Тр. К.-Д. Ак. збр., 1912.

მაქსიმის "ცხოვრების" ვრცელი ქართული რედაქციის ვარდა კიდე-
 ის აკადემიის შრომებში აკად. ჯ. კაციალიძემ დაბეჭდა მოკლე სვინაქ-
 სარული რედაქცია.^{1/} ეს მოკლე რედაქცია დაბეჭდა ბიოგრაფიულ-
 ელის სვინაქსარში,^{2/} რომელიც გიორგის 1042-1044 წ. უთარგმნია
 895-906 წ. ბერძნული თარიღინადაც.

ქართულად თარგმნილი ადამიანთა მაქსიმის "ცხოვრების" კიდევ
 ერთი ანბანი რედაქცია^{3/}, რომელიც აკად. ჯ. კაციალიძეს მეოთხედი ვან-
 გრედის "მოსახსენებლის" / "Hypomnesticum" / ქართულ ვერსიად მი-
 აჩნია.

ამას ვარდა, ქართულ ენაზე შეთარგმნულია მაქსიმე ადმსარეების
 ოცი ანბანების თარგმანი.^{4/}

მაქსიმის "ცხოვრების" ქართული რედაქციის გამოქვეყნებამ ცხო-
 ველი გამოხმაურება აპოკა სამეცნიერო ღიჭურაგურაში. ამ საკითხზე
 წარმოდებული მსჯელობა თავს იყრის სამი ძირითადი საკითხის ირგვლივ:
 1. ბექსის პირველანბნის დახეობები დადგენა. აქ იგულისხმება ინი-
 ტიალური რედაქციისა და ბექსისაღურ შუასაბამოზა დადგენა, რაც მაქსი-
 მისა და მისი მოწაფეების ცხოვრების პერიოდებთან, და ამდენად,
 VII ს. მიწანების ისტორიის საკითხებთანა დაკავშირებული;
 2. "ცხოვრების" დაწერის დრო და ავტორის ვინაობა; 3. მაქსიმის ვარდაცვა-
 ლისა და საუბარის ადგილის შესახებ გეოგრაფიული განსაზღვრა. აქ
 თავს იყრის დასავლეთ საქართველოს გეოგრაფიის მივსად რედაქციის საკით-
 ხები.

ჩვენ ვგულისწარმოვადგინოთ ჩვენი დაკვირვების შედეგები სამე-
 ცნიერო საკითხზე.

1. იქვე.

2. A 626, 529-531.

3. მეოთხედი ვანგრედის "მოსახსენებლის" ქართული ვერსია და მისი
 მეცნიერული მნიშვნელობა, ჯ. კაციალიძე, ეტიკები, წიგნი 3, გვ.
 271-310. შემდგომში მივთხოვთ ასე: ეტიკები, ტ. 3.

4. სია ამ ანბანებისა იხ. ჯ. კაციალიძე, ეტიკები, ტ. 5, გვ. 96.

1868^a, p. 268-9¹

აწასტატი ბერნი და აწასტასანი ხუცეოსი ურთმანვეთმისა არიველი, პირთჳ
 ა. ბერილიანტოვოს სიკვცობით რთმ ვაქვთათ, " у неизвестного ав-
 тора древнейшего - нужно думать - из имеющих ся кратких
 сказаний о Максиме, указаниого некогда еще в "Acta
 Synodorum" Болландистов и ныне изданного С. Л. Ени-
 фановичем по cod. Vindob. hist. gr. 14 (45): " Δεληεις
 ἐν ἐπιζῳμῳ τοῦ ὁβίου πατρὸς Μαξίμου τοῦ οὐ-
 αλοφρε τοῦ"²

მიხილვებულნი აწასტატი სიკვცობისა "ცხოვრების" ავტორის
 ვინაობის საკვდევად, რაზედაც ქვემოთ შევძიებდებით.

ჩვენ ინტერპრეტაციაზე მივყავართ "ცხოვრების" ეს ადგილიც: "აქ-
 რიგდეს თანაშემწეზე და ქოვეყნიით-ქოვეყნად მიწმეფევედაც ემისტოდო-
 თა მისთა ბიმიწერილინი იგი სუბნაწი აწასტასანოს და აწასტასანოს."³
 ესაა რთმით მათსიმიეს მიხრივე ყოფნის "უკანასკნელი ავერიოლი, კონ-
 სტანტინეპოლში გამოქსხვების წინ, 653 ან 654 წ. ამ დროს მასთან
 შეიძლებადა ყოფილიყო მხროლვე აწასტასანი ბერი. აწასტასანი ხუცეოსი
 /აპიკრიოსიანი/ 648 წელიდან ტრპაპიტონში იყო გადასახლებული.

საგულისხმია, რთმ "ცხოვრების" ის ადგილები, რომელთაც
 მთარგმნველ-რედაქტორის ხელი ატყვია, ყოველთვის პრინციპული და მი-
 ზანდასახულია, ძველადმესამიწევეთა თხრობის სავერთო ფონზე და არ-
 ასდროს იწვევს ჯაჭვიურ მუცსახამობას თუ ბუნდოვანებას. ასე არ
 ითქმის ბერძენული წარმომიხიბის ინტერპრეტაციაზე, რომელიც უქათმივე
 ათწიველის ხელთ არსებულნი გრამრედილი ხელნაწერის გვირაქ ქართულიც
 გადმოქსლდა. ეგებ მათი რიცხვი უფრო დიდიც ყოფილიყო, თბილულებას

1. ეს ცნობა ამოღებულია პირთჳ ა. ბერილიანტოვოს შრომიდან - O
 месте кончины и погребения св. Максима Исповед-
 ника, "Христианский восток", Т. VI, вып. 1, 1917, 12
 შემდგომი მივითხრობთ ასე: „Христ. восток“
2. „Христ. восток“, 83. 12.
3. იგივენი, 67.

იგი იყო ყირიმში მარტინე პაპისა და ანასტასი პაპყრისიანის მონა-
 ჯის შევიდორეს საწინააღმდეგო. 668 წ. აგვისტოში იგი დაპატიმრდა²
 თავისი მასწავლებლის საწინააღმდეგო, ცოცხადს ვეღარ ჩაუსწერი მას,
 მაგრამ გრიგორ მამასახანისისაგან მიიღო მისი წერილი და შრომები³.
 იერუსალიმის დაბრუნებისას მან გამთავრებულა დოკუმენტები მარტინე
 პაპის, მასწავლებლის, ანასტასი სუცესის შვილებზე და მონაწილეები მასწავ-
 სიძესა და მისი მონაწილეების ცხოვრების ირავლივ - "Нуриместіум"
 /669 წ./⁴. ამგვარად, როგორც აკად. პ. პავლიძე მიუთითებს, შეიძ-
 ლის განვარდის ცხოვრების პერიოდები არაფრ ვინააღმდეგობა ქარ-
 თული რედაქციის ჩვენებას, არამედ ადასტურებს მის სიმართლეს.

აკად. პ. პავლიძის აზრს მხარს უჭერს პროფ. მ. მურველიანი, ხე-
 ჯავს რა მის მიერ გამოცემულ "ცხოვრების" ტექსტში უარს მტკიცე სიძე-
 ულის ნიშნებს შეიძლება "ქრისტოგრაფიასთან" /813 წ./ შედარებით⁵;
 ეს უკანასკნელი კი "ცხოვრების" ერთ-ერთ წყაროდ მიაჩნდა ს. დ. ეპი-
 სტანოვიჩის⁶ და, ამგვარად, "ცხოვრების" დაწერის თარიღს 813 წ. აქ-
 ებ დებდა. აკად. პ. პავლიძემ დასაჯერებლად მიუთითა, რომ შეიძლე-
 ვს "ქრისტოგრაფია" ემყარება "ცხოვრებას" და არა პირიქით.⁸

1. Нуриместіум, Migne, PC, t. 90, 196 D.

2. იქვე, 199 D

3. იქვე, 199 B, 165 B

4. იქვე, 196 D, -197 A

5. იქვე, 199 C

6. Творения св. отца нашего Максима Исповедника, т. 1, Жизнь преподобного Максима и служба ему. Перевод, изд. и прим. проф. М. Д. Муретова, Богословский вестник, 1913, февраль, 13.

7. Тр. К. Д. Ак. 1912, сентябрь, 12.

8. Тр. К. Д. Ак. 1910, октябрь, 422.

აქად. კ. კვიციანიძის აზრს არ ემხრობება ანგე. ა. ბრილიანტოვი. ანგე. ბრილიანტოვი უფროს ქვემო აყენებს ქართველი რედაქციის ჩვენებას: "Знаменце указаниой вставки подрывається уже дами-нейшими совершенно неверными сообщениями касательно „диакона“ Анастасия и самого Максима, и нет оснований верить ей больше, чем последним. Окамеренни писать житие Максима, которое Кекелидзе усматривает в записке Феодосия (РГ, 90, 200 D = Епиф. 12), на дело там не говорится; епископ Николай, будто бы побудивший его к этому, упоминается в житии совсем и не в редакции." 1

ქართველი რედაქციის ჩვენება "ცხოვრების" ავტორისა და დაწერილ დროს შესახებ არ შეიძლება იყოს შემდეგი დროის ჩამატება. ჩვენ ამას გვახსიერებინებს რამდენიმე მოსაზრება:

1. ქართველი რედაქციის ავტორის ჩვენების მიმდევრობა ანაბასის ბერის ცხოვრების ამბებში მარჯვს ვადაპირილი ანაბასის ბუფისზე, მაგრამ ეს სწავლადაც არ იძლევა იმის საფუძველს, რომ უნდა იყოს გამოკვლეული ამ მონაცემის. თუ ასე ვიმსჯელებთ, უნდა უარყოფთ ყველა ინტერპოლაციის შემდეგ განვიშარებულ ამბების სისწორე და ავარაგდრო რჩება მთელი ნაწარმოების უარყოფად.

ის, რომ მარჯვს იმ დროს და იმავე სახელის ანაბასის ადრევა გამოხატება და სწავლად ნათლად აჩვენებს განკვეთილი გარემოებით. VII ს. დაწერილ ამბებებს დროსა განმარტობაში დასჯდა ან დაუბი-ანდა მთელი რიგი ადგილები. ნაწარმოების შემდეგდროინდელი ვადაპირ-ი და იმათ, ვინც მათსთვის შესახებ რაიმეს დასწერდა, უნდა იყოს სახანადა ადგილებს შევსება. ან, ამ დროს შეიძლება იმის დასწერი-ყო მხოლოდ უკუგება. ექვთიმეს ხელე ქვენა ან ასე ვამბავთ დღეს /და უნდა იყოს ნაკვეთი ადგილების შემდეგდროინდელი ხელნაწი-რებიდან შევსება/ ან შემდეგდროინდელი შევსებული ნუსხა. ეროს კი

1. Христ. восток, 16, სქოლიო.

ცხადია, - ბერძნული ტექსტი, საიდანაც ექვთიმე შარვაშიძემ, წაყ-
 ული იყო "სიბუკს-გუბანი"-ს შარვაშიძის პანტიკლასში საუბარს ექვთი-
 მე ასე ასრულებს: "ნ¹ ნუსხად მისი დასჯილობადაც მათჳსა." ¹ ექვთი-
 მე სრულიად ნათლად აღგვიჩინა მასვედით განსაზღვს "სიბუკს-გუბანი"-
 ბერძნული ნუსხის უნაკლებობას და ამითვე - მის წინამძღობარ "ცხ-
 ვრეობის" ბერძნული ტექსტის "დაკლებულობას". ეს ამონაწერი ორივე
 შედარებაში ბერძნული ტექსტის დიდ სიძველეზე მიუთითებს, განსა-
 კუთრებით, მეორე შედარებაში, - "დაკლებული" იყო "ცხვრეობის"
 შემდეგდროინდელი ნუსხაც.

ახდენდა რა "დაკლებული" დონის მივსებას, გასაგებია ბდე-
 ბა, რატომ მიუვრება შემდეგი დროის გადაწყვეტის ორი ანასტასის ალ-
 რეცა.

დარწმუნება მათსივე ადრინდელი წერილი ანასტასი ბერიკაძე-
 ში. ინტერპოლატორი, როგორც აქად. კ. კუპილიძე მიუთითებს /იგივეა
 რა ასევე წერილის არსებობა/, დარწმუნებული იყო, რომ მათსივე
 იგი დასწერა დასიკავში, სიკვდილის წინ; ამისდაკვალად, მათსივე
 ორი მიწაწიდან მასზე ადრე უნდა მომკვდარიყო ანასტასი ხუცესი.
 რაც შეეხება ანასტასი ბერს, უარყოფილი რედაქციით ის კონსტანტინე
 იმპერატორის სიკვდილის შემდეგ დაბრუნდა საბერძნეთში და
 იქ გარდაიცვალა. ეს ცნობაც მცდარია. მეორესი განგვიჩინა უცხოურ
 ცნობებით ანასტასი ხუცესი /ბერი - უარყოფილი რედაქციით/ გარდაიცვ-
 ალა დასიკავში 666 წ. 11 ოქტომბერს², მაშინ როცა კონსტანტინე იმ-
 პერატორი გარდაიცვალა 668 წ. ინტერპოლატორისათვის ცნობილი იყო,
 რომ ანასტასი /ხუცესია/ თანამედროვეებს ვახვნი დასიკავში გად-
 ასახლებულ მიწაზეა ცხვრეობა. არ იცოდა რა იმ წერილის არსებობა,
 რომელიც ანასტასი ამას მიკვთხერხებს, მან იკვლისნა, რომ ანას-
 ტასი დაბრუნდა სამშობლოში და თანამედროვეებს მიაწიდა ინტერპოლატორის
 შემდეგ მიწაზეა შესახება.

1. კიბინი, 66.

2. Жизнь претог. М. Исповедника. Правосл. Собрания, 1857, стр. IV, 355.

ტექსტში არსებულ სხვა ინტერპრეტაციებსა და ტექსტში მოხსენიებული ვიდეო-მონტაჟი ექვემდებარება მიხედვით და ახსნა. მაგრამ არ არსებობს არავითარი საფუძვლიანი ინტერპრეტაცია და ამიტომაც უარყოფითი რედაქციის ჩვენება "ცხოვრების" ავტორის შესახებ ან მდებარე მიმართებით იგი.

საფინანსო ნაწილში აღნიშნული ნაწილი, სადაც აკრძალულია დასაცავი მიზნების შესახებ, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება მიუძღვნოს იმ ავტორებს, რომ საცემო მიზნების მიზნით შეიძლება გამოიყენებოდნენ წამალისა. იგი შეიძლება გამოიყენებოდეს და მისივე დანიშნული მიზნების მიხედვით.

2. აკად. კ. კვიციანიძე ერთ-ერთ წყაროში დასაბუთებულ, სადაც ნახსენებია ნაწილი "ცხოვრება" დასაბუთებული ნაწილის სურვილით¹, დასაბუთება: "Впоследствии не решительный² авторский состав, в 1907 г. была преобладаема просьбы епископа Николая, и он принялся за составление настоящего Жития."³ არსებობს ინტერპრეტაციის მიხედვით შენიშვნა, ეპისკოპოსის ნაწილი "ცხოვრების სხვა რედაქციის მიხედვით, საჭირო ვიდეო-ას არ უნდა არსებობდეს. ავტორების, რომ შეიძლება განვიხილოთ ეპისკოპოსის ნაწილის წაქეზებით შეიძლება დასაბუთება "ცხოვრების" დასაბუთებას, ამით არ იხსნება.

3. მასტროს "ცხოვრების" მიხედვით რედაქცია, რომელიც გიორგი მთაწმიდელის სტრატეგია⁴ დასაბუთება 195-90 წ. ბერძნული სტრატეგია⁵, ე.ი. IX ს. ბიზანტიის ბერძნული ენაზე არსებობს მასტროს "ცხოვრების" მიხედვით სტრატეგიის რედაქცია. ამიტომაც, რომ იგი დასაბუთებულია ვიდეო ტექსტის ტიპის რედაქციისავე, რასაც ადასტურებს ავტორების მიხედვით დასაბუთება.⁶

1. Жизнь препод. М. Ценовезника. Правосл. Собеседник, 1857, стр. 14.
 2. დასაბუთება ბიზანტიის სტრატეგია და დასაბუთება, რედაქცია მასტროს "ცხოვრება".
 3. Тр. К. Д. Ак. 12
 4. А 626, 529-531.
 5. Тр. К. Д. Ак. 3
 6. იგივე.

ცნობილია, რომ "ცხოვრებათა" ვრცელი რედაქციების მოკლე ხაზით აქსარულ რედაქციებზე გადაკეთება ხდებოდა დაწერილად საკმაოდ დიდ ბნის შედეგად, მათი გასკვეთლად მოძველებიან პირთაგანში. შეუძლებელია 813 წ. შედეგად დაწერილი ვრცელი რედაქციის სინაქსარულად გადაკეთების საჭიროება ყოველივეს იმავე საუკუნის ბოლოს. "ცხოვრებათა" ვრცელი რედაქციის სინაქსარულად შექმნილების შესახებ 813 წ. იქვე გადაკეთეს მისი დაწერის თარიღი.

4. რამდენადაც არაფერიც გასაკვირი იმაში, რომ VII ს. დაწერილი ანტიფონა დასაქვლად და შეივსა სხვადასხვა პირთა მიერ X ს. ბიზანტიის /როცა იგი ექვემდებარებოდა მარკომან/, ამდენადვე შეუძლებელია იმის წარმოდგენა, რომ 813 წ. შედეგად დაწერილი ანტიფონა ასე დასაქვლად და შეივსა დაახლოებით ურთი საუკუნის ნაწილში.

5. ჩვენ ვეძებთ მიუხედავად ქართული რედაქციის ორი ინტერპოლაციის /რომელიც კონსტანტინოპოლში დაქსნის წამოყვანა ორი მოწაფის თანხლებით და ორი ანასტასის ურთამხედველი ალექსა/ აკრადლებზე ბერძნულ მიწოდებაში - ანასტასი სინაიტიის და უცნობი ავტორის ანტიფონა. ურთი მათგანი /ანასტასი სინაიტიის ანტიფონა/ დაწერილია VII ს. მიწოდებას, მეორე კი, როგორც პირველ. ა. ბრინჯაოს მიუხედავად, ერთ-ერთი უძველესი მასწავლებელი შეესაბამა არსებულ მასალებს მართის, ე.ი. VIII საუკუნისა.

ამ ანტიფონათა წყარო იმ დროისათვის შეიძლება ყოველივე მოკლესი "Hypomnesticy" და ანასტასი ხუცესის წერილი. მაგრამ ამ წყაროებით სარგებლობის შემთხვევაში ანტიფონაში არ შეიძლება იყოს აღნიშნული შეუსაბამობანი.

ორივე ანტიფონის წყარო უნდა ყოველივე მოკლესი განკარგდეს "ცხოვრებათა" მასწავლებლის, რომელიც ამ დროისათვის /VII ს./ შეესაბამა ყოველ აღნიშნული ორი ინტერპოლაციას.

6. ჩვენ დაგვახსენებს "მოსახლებების" /"Hypomnesticy" / ქართული ვერსიის ურთი ადგილმა, რომელიც ასე იკითხება: "ბოლო

որնի սակայն Եմանի զոհքընիտ ամսնի միջնընդունի զս հընդհան
 զանձնագրոնի թեմնիս զեմնիս անձն սակայն անմեղքունի. զս յը-
 նիս զոգրոնի սանդի զոգրոնի, երևո մըրոնսնի զոգրոնի. ¹ յս
 սզոգրոնի թեմնիս անձնագրոնի զոգրոնի զանձնագրոնի զս զոգրոնի
 անձնագրոնի ան "մոսսանցընեմնիս" սզոգրոնի որոնք ժեմ. զեմնիս զանձնագրոնի
 անձնագրոնի զոգրոնի յս հընդունի սնդիս զանձնագրոնի զս զո-
 գրոնիս անձնագրոնի զոգրոնի / զանձնագրոնիս 1935 թ.
 R. Devreesse - մ զանձնագրոնի "մոսսանցընեմնիս" / "Hypnagogia"
 զանձնագրոնի զոգրոնի ² զանձնագրոնի սանձնագրոնի մոսսանցընեմնիս զոգրոնի
 զանձնագրոնի սնդիս անձնագրոնի, սնդիս անձնագրոնի զանձնագրոնի
 անձնագրոնի. Devreesse - ս մեմորիս Erhard - յս ³. 1933 թ.
 սնդիս զանձնագրոնի P. Peeters - ոգ ⁴.

"մոսսանցընեմնիս" յանձնագրոնի զոգրոնի սնդիս զանձնագրոնի
 սնդիս սզոգրոնի զանձնագրոնի զս մեմորիս անձնագրոնի, որոնք մոս սզոգրոնի
 զանձնագրոնի զոգրոնի զս սնդիս զանձնագրոնի զանձնագրոնի.

սնդիս անձնագրոնի, յանձնագրոնի զանձնագրոնի "մոսսանցընեմնիս" սնդիս
 զանձնագրոնի, որոնք մեմորիս անձնագրոնի սնդիս զանձնագրոնի
 սնդիս զանձնագրոնի. զանձնագրոնի "մոսսանցընեմնիս" սզոգրոնի
 զանձնագրոնի, զանձնագրոնի զանձնագրոնի, զանձնագրոնի
 զանձնագրոնի սնդիս անձնագրոնի, զանձնագրոնի սնդիս զանձնագրոնի
 զանձնագրոնի "զանձնագրոնի" սզոգրոնի.

սնդիս անձնագրոնի սնդիս անձնագրոնի զանձնագրոնի "մոսսանցընեմնիս" յանձնագրոնի
 զանձնագրոնի սզոգրոնի, զանձնագրոնի մեմորիս անձնագրոնի զանձնագրոնի
 զանձնագրոնի, որոնք զանձնագրոնի սնդիս անձնագրոնի, որոնք զանձնագրոնի
 զանձնագրոնի "զանձնագրոնի" սզոգրոնի զանձնագրոնի.

1. զոգրոնի, Գ. 3, 306.
2. Analita Hollandiana, t. 53, fase I et p. 48-80.
 յս զանձնագրոնի որոնք անձնագրոնի սնդիս անձնագրոնի
 զանձնագրոնի "զանձնագրոնի", IV, 1, 39.
3. ԲՇ, 35, 474
4. A. Boll. t 54, 241-242.

წ. ეს ბოლოს; არ შეიძლება ანგარიში არ გავვსოიოთ იმას, რამე
 თხზულების მთარგმნელია ბერძნულ მიწერაშიაში ისე ღრმად განსწავ-
 ლული პირი, რეგორიცაა ექვთიმე ამონელი. ექვთიმეს შეიძლება
 არ ცოდნობა, რამე ანასტასი ბერძნული უფრო ადრე ვარდაცვალა, ვიდრე
 ანასტასი ხუცესი, მაგრამ არ შეიძლება მას ისეთი უნდაცვალა გა-
 მოვუცხადოთ, თითქმის მან არ იცოდება, ვის თხზულებას მარგმნიდა.

X
X X

მაქსიმე ალესანდრის "ცხოვრებაში" შემოგვიწვას მრავალი
 ძვირფასი ცნობა დაჟეოგრაფიული გეოგრაფიული პუნქტისა და პო-
 ლიტოგრაფიული-საზოგადოებრივი ცხოვრების შესახებ VII საუკუნეში. ტე-
 ქესტში მოხსენიებული გეოგრაფიული პუნქტების დადგენას აკად. კ.
 კეკელიძემ თავისი 1912 წლის გამოკვლევის დიდი ნაწილი მოახდინა.
 1917 წ. პრეფ. ა. ბრილიანტოვის სპეციალური შრომა უძღვნა ამ სა-
 კითხს¹. აკად. კ. კეკელიძისა და ა. ბრილიანტოვის გამოკვლევათა
 საფუძველზე გეოგრაფიული შენიშვნა გამოქვეყნდა პრეფ. ს. ყაუხჩიშვილისა²

მაქსიმეს "ცხოვრებაში" ასახელებს შემდეგ გეოგრაფიული პუნქტ-
 ებს: პომან / ტომარინ³, Συμαεὺς, Συμαεὺς⁴ /, კლონი / Σκα-
 ζοειν⁵ /, მუსკლი / Βουκόλου⁶ / დაკოვერი / Βακχελ⁷ /.

-
1. შემოთქმისხელებული ნაშრომი, „Χρυσ. βουκο“, τ. VI, βιβ. 1, 1917.
  2. გეოგრაფია, IV, 1, 51-57.
  3. თეოლოგიის განგრილის "მოსახლეობის" ჯანაული ვერსია, კ. კე-
 კელიძე, ეჭ. III, 307.
  4. Vat. gr. 1671 1, 149, x^b. გეოგრაფიული პუნქტების სახელები
 ბერძნული და ლათინური ვარიანტები სათანადო ტექსტების მი-
 თხრობასთან ერთად ჩვენ მოგვსაქვს პრეფ. ა. ბრილიანტოვის ნაშრო-
 მიდან, Χρυσ. βουκο, 50-62
  5. Migne, PG, 90, 108 B.
  6. მუსკოვის სინოდალური ბიბლიოთეკის ხელნაწერი 1380, ლინც. 2510^a
  7. იქვე.
  8. იქვე.

ჩვენ არ შევიძინებთ მატსიმე აღმსარებელთან დაკავშირებულ
 სხვა წყაროებში მოხსენებულ გეოგრაფიულ პუნქტებზე. აკად. კ. კი-
 ვლიძის, პრფ. ა. ბრილიანტოვისა და აკად. ს. ყაუბჩიშვილის მიმოხი-
 ჳდი შრომები ჭარბად მითითებენ ამ საკითხებს.

საკითხს, რომლის ირგვლივ დღემდე მავს იჭრის მივლინებულ
 ამრთა სხვაობა, მატსიმე აღმსარებლის უკანასკნელი ადგილსამყოფ-
 ელისა და საფლავის ზუსტი განსაზღვრა წარმოადგენს.

ცნობა, სადაც მატსიმე აღმსარებელი მოაბავსეს და, სადაც
 მან სიგლბნდო დაასრულა, ყველა ბერიწული და ქართული წყარო მთელი
 ფონეტიკური განსხვავებით ასახელებს ერთ პუნქტს: Σχημαρῖς-Σχημά-
 ρου-Σχημαρου-Σχιμαρῖς-Σχημαρῖς / ბერძნულად /;
 Schemarīs-Schemarūm-Schimarīs-Shemarīs
 / რამთნულად /; ანბარ-ქიმაირი / ქართულად /.

სხვადასხვა წყაროს ჩვენებას აერთიანებს ისიც, რომ ყველა
 მათგანი ამ ცნობს დაზიკის მთავრობის ჩრდილოეთ ნაწილში მიუთით-
 ებს.

ანასტასი აპოკრიფის რერილი რამდენადღე უფრო აკონკრეტ-
 ებს ცნობს მდებარეობას. მისი სიტყვებით, ანასტასი მოაბავსეს
 "... в крепости, называемой Схиомарч (с) расположена
 ной близ народа называемого Аланачи," როგორც ცნობილია,
 ძველი ბერძნული წყაროები აღნიშნავენ მოხსენიებულ დაზიკის ჩრდი-
 ლო-აღმოსავლეთით მოსახლე ცომებს.

ცნობები მატსიმეს მესახებ საძიებელია შემდეგდროინდელ მი-
 ზანტიურ მწერლობაში. ასეონა, მაგალითად, "ცეკვირება" ანდრია მ-
 ციქლიისა, რომელიც IX ს. დასაწყისში შეადგინა ეპიკარე კონსტ-
 ანტინეპოლიში.

1. христ. восток, 55
 2. БВ, 1917, Ноябрь, 163

ანდროს სკოლამ ქანსენტიანს და მათებსავე ურთავ, როგორც "ცნობრება" მოგვითხრობს, მესამე მოგზაურობისას ედესიდან იბერიისკენ მოგვიდა. ფაშისავე საფრთხე ანდროს ჩავიდა სვანეთს, სადაც ხელიწყდებოდა ქაღებზე დაუფრთხილათ, რის გამოც მოგვიწოდებდა ქადაგებამ წარმატებულად დასამთავრდა. შემდეგ ვკითხვართ: *И прихода в Химари град: Тут же го днесъ (зено) еси покой многострастнику Максиму.*¹

უპოვებელი კონსტანტინეპოლიდან პიმიანის ციხის უფრო მუსტ კოორდინაციას იძლევა, იგი სვანეთის გვირგვინსა სადღაც.

ხოლო ვახუშტი სწერს: "ამას ზეით /დაპარაკოთ ცაგორზე, გ. ზ. არს მოწასტერი, წოდებული მაქსიმე ალმისარებლისა, და მუნ არს მაქსიმე ალმისარებელი დატყდელი. არს მშვიდნიერ-მენი, კეთილს ადგილს და აქ ხუცის ამარად. მას ზეით, ცხენისწყალზედ არს კავკასიის ძირს მურის ციხე, არვისგან მემუსარგოდ-აღებული, აქედან გადადის გზა სვანეთს."²

ვახუშტი კონკრეტულად მიუთითებს მაქსიმეს სახლავის ადგილს. მაქსიმე ალმისარებლის მოწასტერი ვახუშტის აღნიშნული აქვს რუქაშიც.³ რამ მაქსიმე მურის ციხეში იყო მოთავსებული, ამას ვახუშტი პირდაპირ არ ამბობს, მაგრამ ეს ჩანს კონკრეტული.

მაქსიმეს სახელობის მოწასტერის ნანგრევები ძველმა მონარქუნებულ მურის ციხესთან, ხოლო ადგილობრივი ხალხური გადმოცემები ადასტურებენ, რომ იქ დავრძალულია წმინდა მაქსიმე. ადგილობრივი გადმოცემით მაქსიმე მოუკლავს სოფელ დეხვირში /იქვე დიხუში/ მცხოვრებ გლეხს. ურთულ ამ გლეხთან დოგვის დროს მიხლდა მაქსიმე. მაშინვე დაუწყია ძლიერი წივი. იგივე განმეორებულა მეორეჯერ. გლეხს თქმე დიდ წიანს აყენებდა წივი და მას მაქსიმე მოუკლავს. მივსადებელი დაუკრძალავთ დეხვირში. მაგრამ

მოწამის სურს ხალხი მიუხედავად, რომ დეხვირის სასაფლაო მის-
 1. *ЖС.МНП, т. 189, 1877 г, февраль, стр. 11, П. Г. Василевский, Хожение апостола Андрея в стране Мирмидонян, 168*
 2. *გოგრაძის, 1941 წ. 149.*

3. *Brosset, карта №5 - მიუთითებს პრეზ. ა. ბრილიანტოვისა, христ. восток. 53*

ფრის არასასურველი იყო. ცხელდარი გადამკამრთობ სხვაგან. განმეორებულ იგივე ამბავი. მაშინ ცხელდარი მარხილზე დაუდგინათ ეს მარხილში შენგული ხარები ნებაში მიუშვიათ. ხარებს მარხილი წაუღიანათ და შექერვებულან ღვთაებებელი მატსიმეს სახელმის მონასტრის ნანგრევებთან. თათებს ამ ღვთაებ მთელს ჩვეულება, რამდენც ღვთიმდე ცოცხლებს მახლებელ სოფლებში; ძლიერი წვამებისა და ნიაღვრების დროს სოფლებში კისერზე ჩამოცვამენ წინელსაგან დაწნულ გვირგვინებს და ჭრბიშველი მივიშვებთან მონასტრისაკენ იმავდ გზით, რამდენც მატსიმეს ცხელდარი წამდეს ხარებმა. სახლავში დოცოდებენ და უკან ბრუნდებიან ღრმა რწმენით, რთ წმინტებს მატსიმე შეინამენს მათ თხრებას!

ღვრბუმი შენახულია ამ ღვთაების ვარკანგები და სხვა თქმულებები მატსიმეს შესახებ. გოგონთი მათგანი აღწესხული აქვს ანთ. ა. მარხილანტოვს, გოგონთი ჩვენმა ღვრბუმიდმა ამხანაგებებაც მოგვაწოდეს. ყველა ისინი მატსიმე აღმსარებლის სახლავს მურის მახლებლად ღვთიმდე დარჩენილი მონასტრის ნანგრევებთან მიუთითებენ.

რთ მატსიმე აღმსარებელი მურის ცხელსთანაა დაკრძალული, ამას ამტკიცებს საკვლესიო მუზეუმის ხელნაწერი №222, სადაც XII ს. სქოდასტის ხელთ მიწერილია:

ამის წეს მატსიმე	მანდობდა
ეს ნაწილი მას	გაგონისა

მინაწერის მუშაში არის ძველადგასაარვეთი, თათების ღვრბუმიდსაღლი ასლები, სადაც აკად. კ. კვავილიძე ვარაუდებს მთათხვას მურის ცხელზე და შენიშვნათი ვანთარგავს: "Грузинские слова, соответствующие выражению „в крепости Мури“ транскрибированы трудноразабираемыми тенери, ноги это сшегшими, греческими буквами".²

1. Тр. К. Д. Ак. 35.
2. Тр. К. Д. Ак. 35

ს. ყაუხჩიძის მიხედვით არ იზიარებდა არაქრისტიანული ასოების ასე წაკითხვას: "სიღვინაწერის 440 გვერდის არშინაზე მოთავსებული არაქრისტიანული ასოები არავითარ ნიშანს არ ატარებდნენ ბუნებრივი დამწერლობისას. ეს ასოები განიხილულია აგრეთვე სიბრძნული და არაბული დამწერლობის მცოდნეობა მიერაც, და მათი აზრით უფრო საჭიროებელია, რამ არა-აბული ასოები იყოს, ხოლო ამ მიწაწერის შინაარსის ამოცნობვა ჯერ ვერ მოხერხდა!"

როგორც არ უნდა იყოს, ეს მიწაწერი იმას მაინც მიუთითებს ამჟამად, რამ მათსიმე დაკრძალულია ცაგერის მახლობლად. მუნი კი ცაგერიდან ერთი კმ-ითაა დასადგობული² და არ არსებობს არავითარნი საფუძვლი ვეცხილ მათსიმეს საფუძვი "მანდობილად ცაგერისა", და ამასთანავე, არა მუნი.

ჩვენ მიგვაჩინა, რამ უფროდ ანვარისგანსაწევრის ანასტასი ასოცრისიარის წერილის ეს შენიშვნა: "Потом и другое пущо, которое на святой его могиле божественно (свыше) совершается и которое до настоящего времени видят и рассказывают обитатели крепости той (დაპარაკის „Схимарион“-ის ციხე ყუბაზე)... Именно: три лампы светосице в каждую ночь освещают могилу того святого мученика Максима"³

ციხე, სადაც მათსიმე იყო ააგომრებაში, და მისივე განსაცდენების აღვლი იხე ახლს ყუბილად ერთმანეთთან, რამ ციხის მობინადრებს შეეძლოთ დამითაც კი დაუნახათ სასაფლავს მიდამობი. ეს მიწაწემე ყვდობა უფრო უდგობა მუნი, სადაც მათად მთაზე ციხეა მოთავსებული და მთის ძირში, ციხიდან "200 საყენის"⁴ მოცილები, მათსიმეს სახელობის მიწასტერი. ანასტასი ასოცრისიარის წერილი, როგორც ცნობილია, ყვდობა უშუალოდ და უსტარნი წყაროა მათსიმეს

1. გვერდობა, IV, 1, 55.

2. Христ. восток, 24

3. БЗ. 1913г, ноябрь, 168

4. Христ. восток, 24.

ცხოვრების საკვლევა.

ამგვარად, მაქსიმე აღმსარებლის პატივითა და სახელად
აღვიძის მურში ძიების შედეგად, რაც მეცნიერულ ლიტერატურაში
პირველად აკად. კ. კავალიძემ წამოაყენა, დასტურდება დღემდე
შენახული ხელნაწი გადმოცემებით, 11222 ხელნაწერი, ვახუშტის
"გეოგრაფიკი" და ანასტასი აპოკრიფისა და სხვა.

უძველესი და უმნიშვნელოვანესი იქნებოდა ადგილობრივი ცოცხალი
ხალხმკვლელობის დღეს ხმარებული სახელწოდების /"მური"/ დამო-
კიდებულების დადგენა ძველ Σχήμελς-Σχημέλς -თან, მიუ-
ხედავად რომ დამატებით ამ სახელად აღნიშნული ურთიან და გა-
ორკვეს Σχήμεლς-Σχημέλς -დან "მურის" წარმოშობის ვინა-
ობა, მაქსიმე პატივითა და აღვიძის საკითხი სამართლად გადაწყვიტოს.

აკად. კ. კავალიძემ 1912 წ. სწავლა აუხსნა "მური", როგორც მერ-
ძველი "Σχήμελς"-ის ნაწილი: "Σχήμελς есть, но на-
шему, сумма двух писем грузинских слов, изме-
нившихся в греческом произношении: Σ(ι)χυ +
Μορελς = Цихе - Мурис, из коих последнее „Мурис“
есть форма родительского падежа от Мурч.
Цихе - Мурис значил крепость Мурская, или
точнее, крепость местности Мурч, крепость
находящаяся в местности Мурч." 1

აკად. ნ. მარია ამ განმარტა ასევე 1913 წ. პირველ
მხილვებში მისივე წიგნში აკად. ნ. მარი თვის აზრს ასე
ასახელებს: "Этимология Σ(ι)χυ + Μορελς остроумна, но
не вижу для нее ни почвы, ни поддержки: 1) кто зна-
ет в таком случае Мур? 2) Поставив этот вопрос, ста-
новимся перед другим: какого времени термин? а
а) если позднейшего, то есть после VII-VIII-го века,
то следовало бы ему звучить Μορελς - Σιδη (Μο-
ρελς ε(ι)χυ), а не Σιδη - Μορελς; б) если это древний
термин, до VII-го века, то ни в Лазхум, ни вообще

в западной Грузии географические термины нельзя объяснить коренными грузинскими (картскими) словами, во всяком случае надо привести специальное обоснование искания картской этимологии, а раньше всего надо исчерпать средства тубал-кайтских языков, т.е. лазского и мингрельского или специфически сванского коренного слоя. Засим погелу раскицивати внове вводишим гласными (с) согласные *sq(ux)*, когда это -обязная излюбленная тубал-кайтская (лазская - танская), мингрельская, а отчасти и сванская) группа согласных".²

აქად. ნ. მარის საბჭოებო უმულო ანგარიშგასაწვინა, მარსამ იგი სრულად არ ჯდისმომბს უარყოს "Σχῦδέις"-Σχῦδέις "-იღან "მურის წარმოშობის სხვა გზის ძიება. ასევე ძიებონ წარმატებონ აგრესაბეტივას ადასტურებონ ის ავღღვა, რამდენც "Σχῦδέις"-Σχῦδέις" ტერმინთან დაკავშირებინო ჩასაგარბ აჩრფ. ა. ბრილიანტოვა.

ახლანდელ გეოგრაფიულ ტერმინს "მური" აქვს ნაწილობრივი მსგავსება ძველ "Σχῦδέις" -თან, კერძოდ მის მფორე ნაწილთან. მარსამ მაშინაც კი, როცა ამ საბედის წარმოშობა მველი "Σχῦδέ-ეის" "-იღან ან, საერთოდ, მათი ღინგვისტერი უჩინიერობა ჯერ კიდევ ამოსახსნელი რჩება, მურის რეალური იგივეობა ამ ციხესთან მიიღებდა საკმაოდ დასაშვრებოდ დადასტურებას ისტორიული მტადსამირისით იმ შემთხვევაშიც თუკი მხარედ და მხარედ ძველ ძეგლებში აღმოჩნდებოდა მიმთებმა ახლანდელი მურის რაიონში ისევე ციხის არსებობაზე, რამდენსაც ან "Σχῦδέις" აქვია ან იმდენად ახლდა ამ საბედთან, რამ ღანსაკუთრებულ სიძველის გარეშე შეიძლება მათი გაიგოვება.

ამ გზით წავიდა აჩრფ. ა. ბრილიანტოვი, რამდენაც წამოაყვანა და ღრმა მდენიერული ძიებინო ცხადყო მოსაზრება, რომ VII ს. დოკუმე-

1. А. Бриллиантов, Христ. воеток, 58

საფრანგული გეოგრაფიის მკვლევარმა Dutois de Montpereux-მა
 გამოაქვეყნა აზრი, რომ უჭიმვერიოვანი მიღებარეობდა ქუთაისის პირდაპირ
 ჩრდილის მარჯვენა ნაპირზე, ე.წ. ანტიკლის გორაკზე, ცხნისა და ალ-
 თედისღურის საკრებულო ტაძრის ახლანდელი ნანგრევების ადგილზე¹.
 ეს აზრი დამკვიდრდა მიწმეორეობაში. მას იმეორებდნენ მურავიოვი²
 იოსელიანი³, გაქრადე⁴, ჯანაშვილი⁵ და სხვები.

პროფ. ა. ბრილიანტოვი ისტორიული წყაროებიდან დასტავებს იმ
 ვედიები სრულიად დამატრეობად დამტკიცება, რომ უჭიმვერიოვანი ცი-
 ზე არ მიღებარეობდა ქუთაისთან, ე.წ. ანტიკლის მთაზე, და, რომ
 იგი უნდა ვედიოვ უფრო ჩრდილოეთით, სვანეთის მიმართულდებოთ.

რომ უჭიმვერიოვანი ციხე ქუთაისის ჩრდილოეთით მიღებარეობდა,
 და არა ქუთაისთან, მკვლევარ ვედიანაშინის ამისა უფრო ადრე გამოაქ-
 ვნა ბრუსე. ბრუსე ვარაუდობდა, რომ ეს მეორეობა იყოს ახლანდელი
 დევირის ციხე დევირში.⁶

მაგრამ ბრუსეს ეს შენიშვნა რატომღაც უყურადღებოდ დარჩა.
 ამასთანავე, არ იცოდა, რა ბუნებრივი და ქარბული დოკუმენტების
 "Σχυμίδες" - "ჭიმარი"-ს, როგორც მატეიშის პატიმრობის ად-
 ვილის შესახებ და მათი მუშაობის გამოცხადების შესაძლებლობაზე /რამ
 დენადაც დოკუმენტების ჩიგი მატეიშის სახელავს ამ ციხესთან ურთი-
 ნობს/, ბრუსემ ამისგან დამოწყობებდა, მკვლევარ ვედიანაშინთან სალ-
 უბედურე უჭიმვერიოვანი ციხის მიღებარეობა მიუთითა ადგილზე, რომელი
 იც მთელი კომპლექსიდან არაა დაფიქრებული მუნიციპალიტეტში.

დევირის უჭიმვერიოვანი გამოცხადებას ბრუსეს უკარნახებდა ვედი-
 აშის შენიშვნა ამ ციხის განსაკუთრებული მნიშვნელობის შესახებ
 მაგრამ სრულიად შესაძლებელია, როგორც ამას პროფ. ა. ბრილიანტოვი

1. Voyage autour du Caucase, Paris, 1839, 296. ესა და ქვემოთ-
 მოყვანილი ცნობები ამოღებულია ბრილიანტოვის ნაშრომიდან,
 Христ. восток, 52
 2. Грузия и Армения, IV, СПб, 1848, 143, 146
 3. Города существовавшие и существующие в Грузии, СПб, 1853
 4. Лазика и борьба за нее персов с Византийцами, 35. Кавказ, 31
 5. მისი თარგმანი - Вахушти, Географическая, 212. 1856, №59
 6. М. Brosset, Additions, St. Peterburg, 1854, 102

რომელსაც ხან ცხინის /უჭიმვერთონის/ სახელწოდებით იხსენიებდნენ ხან კი იმ მთის /უწაგირას/ სახელწოდებით, სადაც ეს ცნებე იყო აგებული. ¹

აგათანას თბილეთის ერთი ადგილი სწავლიდა ვამერცხეასაც ასეთი ვარაუდს. აგათანას სავეციანურად ჩერდება თნოგურისის სახელზე და ჭარბოდ გვიმთავადისწინებს ყველაფერს: "მარტინეს წაქევიებით რთბ- ელებმა მთელი მავისი ჯარით მიიღებენ იერიში თნოგურისში ჩამჯდა- რი საპარსელებს წინააღმდეგ. ეს სახელი ავთელადვე შეიქმება ამ ად- გიდს შესაძლებელია იმის გამო, რომ პუნები, რომელთაც თნოგურები ეწოდებოდათ, ამ ადგილას შეიძინან კლავსს წარსულ წლებში და დამ- არცხებულან და ამ გამარჯვების ნიშნად და ძველად ადგილმბრით მცხოვრებლებს ეს სახელი შეურქმევიათ ამ ადგილისათვის. ამჟამად ბევრი ასე კი აღარ უწოდებს, არამედ, რადგან, აქ დაუბნებულა იმ წმინდა სტეფანეს ტაძარი, რომელიც თნოგურ ამხობენ, საკუთარი, ნებით შეება მტერს საუკეთესო ქრისტიანთა კულისათვის და ჩაქედ- ილ იქმნა მიწინააღმდეგეთა მიერ, მისი სახელი ეწოდა ამ ადგილს. ჩვენ კი, ვთქვით, არამერი გვიმდის ხელს ძველი სახელწოდება ვი- სმარათ, მით უმეტეს რომ მწერლობა ამას მხარს უჭერს. ²

აგათანამ წარმოგვიგინა "თნოგურისის" ეტიმოლოგია. მას ვაუ- გია ამ ადგილის მიერვე სახელიც, ვამოცხიებით მისი წარმოშობაც. და თუ ეს ადგილი პრეკაპის უჭიმვერთონისა, წარმოუდგენელია, რომ აგათანამ ერთი სიტყვითავე არ ახსენა ის /მავი რომ ვავანებოთ იმ ვრცელ ეტიმოლოგიას, რაც მან აღნიშნული თნ სახელთან დაკავშირებ- ით ვაპყობა/, მაშინ როცა, მთით ს. ყაუბრიშვილის სიტყვებით, "წა- რმოუდგენელია, რომ აგათანა ამ პუნებს /დაპარსეობა პრეკაპის "უჭ- იმვერთონზე/ არ იცნობდეს, რადგან პრეკაპის ის ძალიან ვარგად იც- ნობს და უნდადაც იყენებს. ³

1. გოთარგია, 3, 62.
2. გოთარგია, 3, 62.
3. იქვე, 62.

საქმივ იმპიონა, რემი ბრძოლდები, რემივდმაც ავტომათა ავტოპიერს, მინი
 დინარეობს მუხავდ ღაბიკაში ანქვერსაღიანსა/ნქვაღაქვიფა/, ნი-
 დო უქიმიერიონი-მქრის ცინე მდებარეობს ღეჩიხუშის ხეობაში და 552
 წ. სპარსეღეობის ხეღეი ღაბასვღიო იგი ექვიევა მათი ღაბასღეობის ზე-
 რღისსკენ და ავტომათს ახრეობის სღერეში იგი, მუღეზრეობა, ვერ მუ-
 მიფიღეღა.

2. ავტომათი მიუთიიღებს რეღეზრისათან სღეღაღეს ღაბრის ანსღეი
 მამე. რეღერე ვრღაღ ღეღეღეღი აღასღეღებს სხეღარის-უქიმიერიონის
 ცინესათან ახღეს იყო წეღინღა ანსღეინს მიღასღერი.¹

3. რეღეზრისის რეი სახეღიღან, ავტომათი აირეღეს ირეღეს, რამე-
 ღან მას "მქვიღეღა მხარს უქვირს". ანსღეობის უქიმიერიონი, რემი იგ-
 ივე რეღეზრისი იყო, ამას ვერ იღესღა ავტომათი, რემიღეღე ანსღეობ-
 ის ახღეღეღას აღრეღეღებს და ვრღაღაღე უქრე მას ექვიღეღა.

4. რეღერე ღეღე ს. სპარსიმივიღი მიუთიიღებს,² ანსღეობი კვისა-
 რივეღი უქიმიერიონის ცინეს ვღეღისმიღებს ღაღეღის ანა იმი ნაქვიღეი,
 რემიღეღე მიღეღანღე სპარსეღეობს უქვირავთ, ანამიღე მის ღარეღ. აუ ეს
 მიღეღეღეღა ღეღეღეღეღი ხრეისა და მარღვიღის რამეღეღის სპეღეღეღე
 მიღეღარე უნავრისა მიას³, ღაღეღეღიღე უქრე ნიმიღეღეობა იგი მიურის
 ცინისაღვის. ამი ღრეღისღვის /551 წ./ სპარსეღეობს უკავრათ აღეღისსკ-
 ღეღე ღაღეღის ძირიღაღაღე ღაღეღეღი ზეღა ცეღისსეღის მიღარეღეღან
 იღეღეღეღე. ბიღეღეღეღეღებსა და ღაღეღს უკავრათ ღასავღეღეღი ღაღეღა
 და ღაღეღის მიღეღეღი მიღეღი რეღეღეღეღის ღეღეღი ამავღეღეღან ღეღე-
 ანღეღე რაღეღეღე. სქერიღე ღეღეღეღის ხეობაში მიღეღარე მიურის ცინე
 იქვიღეღეღა ნამეღეღეღა ამი ღრეღისაღვის სპარსეღეობის ღამავღეღეღის ხავის
 ღარეღ. ეს ცინე უქვიღეღეღეღეღე ბიღეღეღეღე მიღეღეღე ანსღეობის სკე-
 ნეღის და ღაღეღის რეღეღეღე-აღეღისსკეღეღე მიღან რამეღეღეღი და იქვიღეღე-

1. კიმიღეღი, 35.
 2. ვერეღეღა, 3, 62.
 3. იქვიღეღი, 61.

ქარხვედლის მჭიდროვ კულტურული და საცვლესი ურთიერთობა გვიკარნახებებს
მაქსიმუმს ამრთველების ნაკვალავი ვეღარა ქარხვედი მწერლობისა
და ამრთველების ინტერნაში.

ის, რაც ღვედვი ჭაქტიურადაა დადასტურებული, ამ მთავდასაზრის
ის სასარგებლოდ დააარსკობს. ექვთიმე ათონელს უმარგმინია მაქსიმუმს
თორმეტი თხზულება. რთხი თხზულება, ამითგან ზოგიერთი მუთრედ, უთ-
არგმინია ნიკოლოზ ვუდაბერიძეს /XII ს./, ვსვედო-არეოპაგედის თხ-
ზულებები ღინანს იწვევდა დაფას საკისი რთხოლოქსაღობის საეჭვობით.
მაქსიმე აღმსარებელი ეს თხზულებები მიზანწილათი შეეგანა და მათს
რთხოლოქსაღობას იფავდა, რაც მთმელებულა მთხოვულია მის კომეენტა-
რინებას და სქოლოტბში, ვსვედო-ღოთნისე არეოპაგედის სახედას და-
კავშირებული წიგნებისა. ეს სქოლოტბი და კომეენტარები თარგმინა
ვერემ მთრემ. ქარხვედი თარგმანებში ღვედვი შენახულ მაქსიმეს თხზუ-
ლებათა რიგსე რეს შეადგენს.⁷

წვენს მიზანს არ შეადგენს ქარხვედი მწერლობაში მაქსიმეს ნაბ
ზრვის ნაკვალავის ვრცელა გამოძიება. წვენ მივუთხოვებ მხოლოდ
ზოგიერთ ღვებაღვი.

რათი მდგომარეობს მაქსიმეს ამრთველების ღიღოსოლოტრი არსი,
რასაც შეიღებოდა გამოლახიდი ვქოთოდა საქარხვედოში.

მაქსიმე აღმსარებელი ქრისტიანული მისტიკის იმ მიმარხოლებ-
ის უღიღესი ღიგურას, რთმიღსაც მივრეტილებობით ანუ ღიღოსოლოტრი-
საცვლესიოლოტრი ეწოლება და რთმიღს მამამთავრებია გრიგოლ ნოსელი
და, განსაკვთობით, ეფაგრი, რთმიღს ქარხვედობის მთავდასაზრისი აბ-
დახან წამოაყენა აყად. კ.კვედელიძე.

ზნეობრივ-არაქტიკული მიმარხოლებებისაგან განსხვავებოთ /მაკა-
რი ეგვიპტელი/ ეს არის ვონებისა და განელებული ვივრების მისტიკა

7. მათი სია ხელმწივრების მიმოთხოვით იბ.კვედელიძე, ეფ. V, 96-99.

მხრეზე სულიერი, ღვთაებრივი, და ის, ვინც ღმერთში ადინარებს უმ-
აღეს სულიერ ქვეყნარსებას, ან შეიძლება აზღაურდეს დაკმაყოფი-
ებას არაფერში, რაც მისთვის სულიერსა და იღუმენტის მომენტს.

ნეოპლატონიზმის ამ იდეებით მოცული მასწავლებლის აზრით,
ქარბული მარგინები გამოვლენის იმ ატმოსფეროს გამოვლენის შემდეგ,
რაც ჩვენში X ს-დან შეიქმნა.

"ის ბრძოლა, - წერს აკად. ა. აკაქელიძე, - რომელსაც ადგილი
ქონდა სამოხარე სამსახურებში არისტოკრატულიზმისა და ანტიკონიზმის მი-
რის და, ამასთან დაკავშირებით, სურვილი მათი მორიგებისა ან "სი-
მთლიანობის" ნეოპლატონიზმის ნიშნად, მკვლევარად იქნის მათს ჩვენს
ფილოსოფიურ მიწოდებაშიც. ჩვენშიც ჩამოყალიბებულა არისტოკრატული-
ზმი და ანტიკონიზმი, რომელთა მორიგებას უდრის ნეოპლატონიზმი,
თუმცა უკანასკნელი ვერ დაკმაყოფილებს საფუძვლიან არისტოკრატულ-
რამდენადაც ამ "სიმთლიანობის" ადგილი აქვს ანტიკონიზმის ელემენტ-
ებს.

უქვემოთ ახსენი, პირველი წარმომადგენელი ჩვენში ფილოსო-
ფიური მიწოდებისა და ანტიკონიზმი-არისტოკრატულიზმის მიმართობისა, მა-
რგინის რიგითი აზრით: "როგორც დამატების "ფილოსოფიის წყაროს" რე-
გონი არისტოკრატულიზმის გამოვლენებში აზრით ანტიკონიზმის და
2/3-ში ნეოპლატონიკოს მასწავლებელ ადმინისტრატორსა, რომელმაც მათ-
ის ნაწარმოებებში მხარსაჩინო ადგილი დაუთმო ანტიკონიზმის მიმართ,
მიუხედავად ამისა, არისტოკრატულიზმი მიმართულია, რომელმაც დაწყებ-
ულა ჩვენში ფილოსოფიურ-ფილოსოფიური აზროვნება, ვერ მოუხმინა
ანტიკონიზმი კონკრეტული მასწავლებელ ადმინისტრატორის მიმართება და ისევე
მუშაობდა მისა და ანტიკონიზმისათვისაც კი გამოვლენისა ბრძოლა,
როგორც უქვემოთ იყოს."¹

თუ ანტიკონიზმი იდეებით უქვემოთ გამოვლენისას ასე მუშაობდა
არისტოკრატულიზმის ფილოსოფიური წიგნები, მით უფრო აუცილებელია

1. ა. აკაქელიძე, ძველი ქარბული მიწოდების ისტორია, ტ. 1. 276.

ვღებოდა დიდიხიტიანი დიდიხიტიანი მონაწილეები.

არის სტრუქტურული გადვიდვების დიდიხიტიანი და მონაწილე დიდი-
რასტრასი XII ს. საწინააღმდეგო რეაქციის გამოწვევა მათსივე ადმი-
სარეზინის მონაწილეების ხელშეწყობით დარგების სახით, კომპლექსური ნი-
კოლონი ჯუდაბერიძეში ეს დარგმანები შედარება არა კომპლექსური
სახით, რეგონი უქონდით, არამედ დიდიხიტიანი მონაწილეების მესამე და-
ვით.

და თუ რასტრასი მონაწილეების ადმიტრაციის არის სტრუქტურული და
დავის სიმბოლოები, რეგონი ადმიტრაციის, რეგიონის სტრუქტურული მონაწილეების
და მონაწილეების მონაწილეების:

"უძირითადი, ადმიტრაციის, სტრუქტურული და მონაწილეების,
დავის დიდიხიტიანი მონაწილეების მონაწილეების?"¹

ადმიტრაციის არის სტრუქტურული სახით:

"არის სტრუქტურული, ბრძოლის სტრუქტურული, და არ,
რეგონი მონაწილეების ენა მონაწილეების?"²

რასტრასი მონაწილეების ადმიტრაციის და მონაწილეების ადმიტრაციის და მონაწილეების
სტრუქტურული სახით მონაწილეების მონაწილეების მონაწილეების მონაწილეების, რე-
გონი დავის ადმიტრაციის მონაწილეების მონაწილეების:

"დავის მონაწილეების,
მონაწილეების სახით
სტრუქტურული და მონაწილეების
უძირითადი მონაწილეების."

ვღებოდა მონაწილეების:
რეგონის მონაწილეების -
მონაწილეების სტრუქტურული

და მონაწილეების მონაწილეების."³

მონაწილეების - "მონაწილეების მონაწილეების და მონაწილეების მონაწილეების არის-
მონაწილეების"⁴ დასაწყისში დიდიხიტიანი მონაწილეების /XI ს./ მონაწილეების და მონაწილეების
მონაწილეების "მონაწილეების" მონაწილეების მონაწილეების.

1. ს. ყუბანევიძე, ქრესტომათია, 2, 188.

2. იქვე.

3. ს. ყუბანევიძე, ქრესტომათია, 2, 199.

4. ს. ყუბანევიძე, ქრესტომათია, 1, 247-252.

ისე მატყნიძე აღმასარებლის ცხოვრების პერიპეტეტიკისაჲ; ჩვენი აზ-
რით, ვარჩევდი და შედარებული უნდა მასადა სრულ საფუძველს იძ-
ღვას: 1. ვინაჲთ თეოდოსი განგრიელი "ცხოვრების" ავტორად; 2. უა-
ტად მივიჩინოთ, რომ ბიზანტიური მწიგნობის ურთი უფიქვსი წარ-
მომადგენელი - მატყნიძე აღმასარებელი დაპატრონებული იყო მწიგნო-
ბის მიხედვით და მისი წესები მიწას აზარია იქვე ანსტრუდ მისი სახე-
ობის მიწასტრის ნაწილადგებაჲ. ამის კიდევ ურთი დადასტურება
იქნება სხიშარის-მურის დინკვისტური ურთიერების გამოყვანა.
დღემდე ჩაგარებული ძიება ასეთი გამოყვანის პერიპეტეტიკის უა-
ტად აძლევს ჩვენს ენაშვილებიერებას.

მატყნიძე აღმასარებლის პიროვნება და მისი მსოფლიო, მუშა ან უა-
და, ავდაც რჩება მომავალი ისტორიულ- ფილოლოგიური თეოდოსიური
ავტორა-ძიების საგნად.

დირსი მადის

მაქსიმე ალმასაჩიშვილის შიგნით

ამოკვეთილი პირობები

მაქსიმე ალმასაჩიშვილის სიტყვები ამოკვეთილია შიგნით. ნიშნის მონახულების მიზნით იქნა აღმოჩენილი დირსი-დირსის დირსის მიერ /1824 წ./

ამ ამოკვეთილში სადირსო შიგნითიდან მოყვანილი პირობები მისამართულად განიხილება დაბეჭდილი მიხედვით. ასე ჩანს, შიგნის მხარეებზე დაბეჭდილი პირობები, რეალურად უფროა დაბეჭდილი, ვიდრე აქვს უფროა დაბეჭდილი მათ, ვინაიდან მხარეებზე ამოკვეთილი პირობები არ უბეჭდის სადირსო შიგნის გეგმას.

- 5 -

მარსისაშვილის

როცა გული გეგმის მიხედვით მდებარე მარსისა და მდებარე-ბინას, მდებარე სიტყვა კომპლექსურად ირთვება მდებარე-სა:

"მდებარე ბინის მიხედვით არ არის, რამდენადაც უფრო, რამდენადაც მდებარე იქნება, ასევე სიტყვა და არა მდებარე, რამდენადაც ასევე სიტყვა, სადირსო მდებარე, რამდენადაც უფრო სიტყვა არა მდებარე" /1 ირთ. 5,3-5/.

- 6 -

როცა გული გეგმის მიხედვით მდებარე მარსისა, მიხედვით სიტყვა მიუხედავად სიტყვისა. "მდებარე ესე, რამდენადაც უფრო განიხილება მდებარე მიხედვით არა, არც მარს არა უფროა".

/მიუხედავად 30, 11/.

წმინდათა ხსენებით /ღვთაბატონად/ იხარებნენ წაყრუებულნი
გული, რამე ჭაბჭაბა დაიგონს მისაყვადის საწოლადგომთა, მიმარბვიდნი კი
მონაწილადგომთა მისაბატონს მათს ცხრავრებანს.

- . -

რწმუნა გული გიგონის სხეულის უძღვრებინას გამოც გიგონადგონის
/მონარბვიდის/ ჭაბჭაბა, მონაგონით სიბრძნეა მონადგონისა:

"რადეს უძღვრე ვიყო, მამინე ძეგური ვარ".

/2 კორ. 12, 10/.

- . -

კურნითა და მყვით წაყვადგონადგონისა გამოც გიგონადგონისა
იგონის სიბრძნეა მონადგონისა: "მონადგონისა გიგონისა რადეს
მონადგონადგონისა სიბრძნეა გამოც". /საქ. მონ. 14, 22/.

- . -

რწმუნა გული ჭაბჭაბა-სიბრძნეა გიგონისა გიგონისა, მონადგონით
სიბრძნეა კადგონი მონადგონისა რწმუნადგონისა მონადგონისა:

"სიბრძნეა გიგონისა და კადგონისა გულითა სიბრძნეა".

/საქ. მონ. 13, 15/

- . -

რწმუნადგონისა დასაბატონისა წაყვადგონისა იგონისა, იხსენებნენ
მონადგონისა იგონისა მონადგონისა.

- . -

სიბრძნისა იგონისა გიგონისა

ღვთისა სიბრძნითა უსაბრძნეა წაყვადგონისა, უსაბრძნეა და

"წითელა და აჩრდა იყოს უფმირთო, ეძიებდა ადგილსა მისსა და
 ანა კაკო /36, 10/.

- * -

გვირგვინის მოყვარეობისათვის

ჩოგორი ჯერი და სამარტლიანოც არის გლახაკთა ძმობა და დაჭ-
 რდომილთა წყალობა, ამისათვის შექმნილია სახეივრებათი: "წიგარ იყ-
 ვენ მოწყალებნი, რამეთუ იგინი შეიწყალებენ"

/მათ. 5, 7/

- . -

ჩოგა გული ძიძისათვის რამიღს სტახებობას გვირგვინს და გვირგვინს,
 ვინ შესძლებს გადახდასამთ, მივუგოთ სიბეჭა მათეს სამარტლიანობაში:
 "ჩოგელი გახარებულს შინ მიიღეს და ჩამიღესა უნდას სტახებობად შენგან,
 რე გარე მიიქცეთ" /მათ. 5, 42/

ვინც მიმეგობრად საზრდოსა და სამოსელს ეძიებს და არ მოიგო-
 ნებს, ჩემი შეივდენი განვიღო ამ სოფლიდან და უფრო კი შეივდენი
 მოვდეთ, მოიგონოს სიბეჭა კაცული მოგებულისა: რამეთუ არა რაი
 შეიმოგონებთ სოფლად, სქამს რამეთუ არაა განუღებად რას სიღატაკი-
 ჭობის, ხოლო მაქვინდეს თუ საზრდელი და სამოსელი ესა, კმა
 იყავნ ჩვენდა, ხოლო ჩამიღესა ნებაჲს სიმდიდრევი, შესვივინენ
 განსაცდელსა და სამარტლსა და გულისმეფისა და მრავალსა უფმარსა
 და საყრებელსა, ჩამიღესა დასინოქნიან კაცნი მისასრებლად და წარ-
 საწყმედებლად" /1 კომ. 6, 7-9/.

რწმუნებას საღმრთო მწუხარება? ერთი ანის იგი, რცა წინიერის
 მწუხარების იგდვის კბეი შავის ცოდვიანებათის და სინანულით და
 დიხიერება შედგენება უფალს და წყალობასა სანთის, ხოლო მეორე
 ანის იგი, რცა შმასა სულიერი ზე ხორციელი განსაცდელი შედმხ-
 ვდა და მის გამომ სულიერის სიყვარულის წესით შესწავლება ღვთის
 მიყვარის სული ამ რგვარ მწუხარების გარეშე სხვა მწუხარება
 უწესთა და მავნებელი.

შეძრწუნებულმა მით, რამ ანგულები ადარ მიცვაულს, მთავრის
 სიტყვა გამოსულაგან: "ქარტილის ანგულები ჩემი მისღვრად შენდა,
 რაშა დაგიცვას გზასა, ვიდრემის შევკვამის შენ ქვეყანასა მას
 რწმული განგომისა შენ".

/23, 20/

ვინც ეთნებს მრავალს ღირის და განსაცდელის მიხივის, მთავ-
 რის სიტყვა მეორე სჯულისაგან: "ხორტი გიყრ და გამეგვად შენ
 უფალთან ღმერთთან შენთან, რაშა უკანასკნელ კომილი გიყრს და გა-
 ნგისვერის შენ". /8, 2/

ვმავრისაგან შეძრწუნებულმა, რცა უფრად პატივი გამომრდელი
 ან, მთავრის სიტყვა მეორე მთავრისაგან: "კრწვა ელისა,
 ნუ გეშინი, რამეზე ჩვერთანაში უმრავლეს ანთან, ვიდრე მათთან-
 ნანი". /6, 16/

სსსკ-ის მინისტრის განცხადება

რედაქციის განცხადების ჩვენს მიმართული რისკის გამოწვევით, მთავარი სიხშირის მართვის საბარებინო:

"რედაქციის მიმართული სიხშირის მართვის, რამდენიმე მათი არს სასუბიექტური ფაქტ /5, 10/.

- - -

რედაქციის მართვის სიხშირის მართვის გამოწვევით და ამგვარ ვერტიკალიზაციის განხორციელების ჩვენს, მთავარი სიხშირის მართვის საბარებინო:

"გამათ სიხშირის მართვის სიხშირის მართვის, რამდენიმე მათი არს მინისტრის განცხადების სასუბიექტური" /12, 26/.

- - -

განხორციელება მინისტრის განცხადების, რამდენიმე მათი სიხშირის მართვის და ამგვარ ვერტიკალიზაციის, უნდა მთავარი სიხშირის მართვის განხორციელებისა:

"და არა იტყვიან რისკის მართვის საბარებინო მინისტრის".

- - -

მინისტრის განცხადება

- - -

მინისტრის განცხადების სიხშირის მართვის, რამდენიმე მათი სიხშირის მართვის და ამგვარ ვერტიკალიზაციის მართვის, უნდა მთავარი სიხშირის მართვის განხორციელებისა:

რამდენიმე მათი სიხშირის მართვის სასუბიექტური განხორციელების, რამდენიმე მათი სიხშირის მართვის სასუბიექტური განხორციელების სასუბიექტური.

ցոնսց մոթյունընծոնսցան մոթմոնընծոն զս սսսսսսսս սնրըսցցցցցցց
զս ոթոթրընծոն, Մընսսսսսսսսսս սսսս սնրոն, ոթո շսսսսսսս սսսսսսսս
սնըս մոթոթոնոն սոթսսսս սսսսսսսսսսս:

"Պմոնոնոն զսսսսսսսս սսսսսսսս զս մոթմոնընծոն մը զս ոնծոնոն ոթո-
ցոնսս ոթոնոնս" /39, 1/.

Նընըս մոթոթոնոնոն ոթոնոնոն ցնընծոն սնրոն զս սսսսսսսս սսսս-
սսս սսսսսսսս մընոնոնոնոն զս սնր սսսսսսսսսսս, ցոնընծոն սնր սսսսսսս
մոթոն մս, ոթոթոնոն մոթոնոն մընոնոնոն սսսսսսս սնրոն զսս-
սսս, ոնս սսսսսսս, մոթոնոնոնոնոն մընոնոնոն, սնրոնսսս ս-
նրոնսսսսսսս սսսս. մոթոնոնոն մոնոնոնոն սսսսսսս մոթոնոն, մոնոնոն
ոթոնոնոն, մոնոնոն ոթոնոնոն սսսսսսսսսս սսս մոնոնոն, ոթոթոնոն
սսսսսսսսսսս սսսսսսսս /սսսսսսս/ սսս սսսսսսսսսսս մոնոնոնոնոն
նսսսս, ոնս մոթոնոնոն սնրոնսսսսսսս մոնոնոն սսսսսսսսս, մոթո-
նոնոն մոնոնոն ոթոնոն սսսսսսսս սսսսսսսս սսսսսսսս սսսսսսսս
սսսսսսս, ոթոթոնոն սնրոն մոթոնոն սսսսսս, սսսսսսսս մոթոնոնոն
սսսսսսս սսսսսս սսսսսս - սսսսսսս. ոթոթոնոն սսսսսսսսս սսս սսսսս-
սսս սսսսսսսս, սսսսսսսսս ոթոնոն սսսսս սսսսսսսս սսս սսսսսսս ս-
նոնոն ոթոնոն. Նընըս մոթոնոնոն սսսսսսս սսսսսսսս: Սս ս-
սս մընոնոն, մընոնոնոն զս ոթոնոն զսսսսսսսս.

սսսսսսսսսսս սսսսս սսսսսսսսս սսսսսսսսս սսսսս զս ոթոնոն սսսսս
սսսս սնրոնսսսսսսս սսսսսսսսսսս սսսսս.

1829 წლიდან "ბიბლიოთეკის" პირველი ნაწილის სახით გამოჩნდა ლათინურ "წმინდა წიგნის სრულმა კურსმა" / "Scripturae Sacrae cursus completus" / 28 ტომად, რომელსაც 1844 წელს დაერთო "Atlas géographique et iconographique" "გაგზავნილი და იკონოგრაფიული ატლასი".

პირველივე ტომიდან ნათლად გამოჩნდა ვინავე გამოცემიდან-მეორედან მისი მთლიანობის სტრუქტურა; იგი სხვადასხვა წყაროებიდან ერთმანეთთან ერთად მიწვევნილად და კლასიკურად შედგენილი ნაწილებად, მდებარეობს მათ ავტორთა მიკვრატებებს აუცილებლად საბოლოოობაზე ერთად.

ამავე დროს მან განაგრძო 28 ტომიანი "ღვთისმეტყველებების კურსი" გამოცემა, რომელიც სისტემატურად ამდგენდა XVI საუკუნეიდან XIX საუკუნეებამდე შექმნილ ტრადიციებს. ნაწილს სვეტიცხოვეთის რედაქციის სახით, დათმურ ენაზე, ნაწილს კი - თარგმნილს ფრანგულად.

1842 წლიდან 1853 წლამდე მინი უშვებს ახალ სერიას, 18 ტომისაგან შემდგომ "Démonstrations évangéliques" *, სადაც წარმოდგენილი იყო ქრისტიანული აპოლოგეტიკის ჩვეულებრივი ავტორის ფრანგული თარგმანი. ეს სერია იწვევს ტერორიანებს, კრიტიკებს, და ევსევიანს თბილადობით და მთავრდება მინის თანამედროვეთ, ვენტიმინსტორის ეპისკოპოსის ნიკოლოზ ვილიამის /1802-1865/ ნაპირვეთ. ამ სერიასი მინი ამდგენი დაუთმო ავტორთვე მიწვევებს, ბევრის, ვრცელს, დეკარტისა და ლაბინტის შრომებს და დაბეჭდა თვით პრეფაციასი რუსულ თბილად "Apologie de la religion chrétienne" **

იმავედროს, მინი, რადაც სასწაული ამხროცილებს გამოცემას 67-ტომიანი ახალი სერიისა: "Collection intégrale et universelle des erateurs sacrés" ***

1856-1866 წლებში მინი ატარებებს თვით საკუთარ განსაკვირ შენაბ-

* განსაკვირ სხვადასხვა გამოცემა
 ** აქვე განსაკვირ სხვადასხვა გამოცემა
 *** იმისთვის შექმნილია სხვადასხვა გამოცემა

დონდობებსაც და აქვეყნებს ამ გამომცემის მეორე სერიას, რამე-
ლიც მითვავენ XVI საუკუნის ცნობილი ფრანგი და ბელგიელი მქადა-
გებლების შრომებს და მთავრდება ჯამომცემლის თანამედროვეთა
ნაწარმოებებით.

"Bibliothèque universelle" * -ის ვებერთალა
შენობის ერთ-ერთ ძირითად ბურჯს წარმოადგენდა "Encyclope-
dique théologique" ** 52 ტომად, რამელიც გამომცემ-
ნდა 1844-1859 წწ. ამ შრომის მეორე სერია 53 ტომად, რამელ-
იც გამომცემნდა 1844-1859 წწ. ამ შრომის მეორე სერია 53 ტო-
მად გამომცემელ იქნა 1851-1959 წწ., მესამე კი - 65 ტომად
1855-1866 წწ.

ეს საცნობარო სახელმძღვანელოები ფაქტიურად სერიოზულია
დოქტრინული მნიშვნელობის ფარგლებს და მითვავენ მრავალ დარგს იმდრო-
ინდელი კათოლიკური ანუ საბუნებისმეტყველო მიცემი ერთობისას.
ამ ტომებში შევნიშნავთ პერადღიკის დიქსიონარს, ბუნებისმეტყვე-
ლობრიკს, ანტიკური დიქსიონარს ფრანგული თარგმანისა და
ერთობის რეგულირება დიქსიონარს გამომცემელი.

მინი დაუცხრომლად ეძიებს ახად საშუალებებს თაყვისი მიწვა-

*** - უნივერსალური მიზნითა.

**** - დოქტრინული მნიშვნელობის ენციკლოპედია.

დო ღრმა განახლება. არც მივხედავარ კვლავ უწარმოების რღვევით
 ამ მხრივ, თანაც ურთი მონათვის ცოდნა და ენერჯის ვერ განსწავლენ-
 და ამოღვენ წამოწყებას. ეს ყოველივე ხელს უშეიძლება საქმის წინსვ-
 ლას. ამიტომაც საზრიანი მიწის დაუბადოვდა მიწვედითქობაწოდ უან
 მატიცც პიტრას /1812-1889/, რამდენსაც მიხედნის კარდინალის პა-
 ტრიუს და რეზის ეკლესიის ხელნაწერთა მცოდნის თანამდებობას. ეს
 უკანასკნელი განდა მიწის თანამაზირე და მრჩეველი და შეადგინა
 დათმური ხელნაწერების - ბერძულიანება და კიპრიანედას, ვიდრე
 ინოცენტი III-მდე /1198-1216/ - გამოცემის გეგმა.

გამოსაგებდა განმარტული ყველა ავტორი და ნაწარმოები, მათ
 შორის ნაგაბევენი / *Spuria* / და სადავანი / *du-
 bica* /, განდაგებულ იქნა ქრონოლოგიური წესით, გადასაბეჭდად შეი-
 ირრა არსებულ გამოცემებაგან საუკეთესოთი, ნაწილი გამოცემა მი-
 რგარაგული და დიტირახტურულ-ისტორიული შესავლეთ, ნაწილი - კომედი-
 ტარებით და ინდუქსიით /სადაც ისეთი ნაწილებიც იყო ჩამოთვლილი,
 რამდენიც აკრძალულია კათოლიკური ეკლესიის მიერ/.

პიტრას დახმარებით და ცალკეულ დიდ მიწნიერთა თანადგომით
 ეს გამოცემა წარმატებით იქნა დასრულებული. უკვე 1844 წელს გა-
 მოქვეყნდა ამ გამოცემის პირველი ტომი, 20 წლის შემდეგ კი მკით-
 ხველთა მადრიდაში ედაგა ავნიშნული გამოცემის 221 ტომი. ეს საქ-
 მი მათინაც კი დიდდად აღიერებული იქნებოდა, მინი რამ მიწითარგულ-
 იყო მარტოოდენ ძველი გამოცემების ხელმოწერე დაბეჭდვით და არ
 დაერთო მათთვის, რეგორც უკვე ავნიშნეთ, მიტგარაგული და დიტი-
 რახტურულ-ისტორიული შესავლები, კომედიტარები და ინდუქსი.

„ *Patrologiae cursus completus* -ის ბერძნული ნაწილი გა-
 მოქვეყნდა ორ გამოცემად: 1/ ბერძნულ-დათმური, 161 ტომი /1853-
 -1856 წწ/ და 2/ შემოკლებული გამოცემა 85 ტომად, რამდენც შეი-
 ავდა მხოლოდ თარგმანებს დათმურ ენაზე /1856-1861 წწ./.

თავდაპირველად განმარტული იყო გამოცემა ზოგიერთსამდე არსებ-

უდი უკლებლივ მამათა წაწარმოებები, ზღვრად დაუდგოთ ბერძნული და
 რუმული უკლებლივით განხეობილების ხანა /667 წ./, მასთან ამ
 მიწნამდე მიწვევის მიხედვს ხელნაწერების გამოცემა განვიტოებოდ
 იქნა კარგინად ბუსაროონის მოღვაწეობის დრომდე, რაც ემთხვევა
 ჟღერენციის მსოფლიო საუკლებლივ კრების /1439./ და მიხანციის და
 ცემის /1453 წ./ ხარკებს.

მინი, მისი მუშაობის მიხანდასახლებობის მიუხედავად, რთი
 იტარებდნოდა მარტოოდენ ისეთი ტექსტების გამოცემით, რთიღობიც
 თავისი თეოლოგიური მიწანარსით უშუალოდ აპირისპირას უკუთვნიდა,
 ანამდე ცდობდა მიუქმნა სრული მიხილოგრანული მოკრძეწვატა.
 ასე, მასადიდა, ბერძნული სერია იპრობს დიდ ნაწილს მიხანციულ
 მიწნადთა ტექსტებისა^წ. ამ სერიაში რევენ ვხვდებით აგრეთვე იმპე-
 რატორ დონ VI-ის დიკონატურულ მიწვევიდრეობას სამხედრო საქმის
 სახეობობდაწილებთან ერთად და რიგი მუშანისტების მიმწერას.
 დათნიურ სერიაში წარმოგვნიდა ისტორიკოსი ავადე თრსიუსი,
 ჟღერსოფოსი ბეცეუსი და ბევრი ახვა გამოჩენილი პირწვიტა.

ამ უმარმამარ საქმის მინი უთუოდ ვერ გაართმევედა თავს, მას
 რთი ან ქრთნოდა კოლესალური ნებისყოფა, დიდი ადლომანობა და აგ-
 რეთვე უკრთმევიური საქობების მოგვარების უნარი.

მინის მიერ რეაროგვნიტული გამოცემები მყოფველებს უხვებო-
 დათ 100 000 ზრანკზე მეტი. " *Patrologiae* ..."-ს და-
 თნიურ სერიას იგი სთავაზობდა 1000 ზრანკად, ბერძნულს კი 1200-
 ად, რადგან ამ ჟღიანციების გამოცემა დიდად ხარჯობთან იყო დაკ-

წ ეს ტექსტი შევიდა ნიშურის " *Corpus scriptoeym
 historiae Byzantiane*", რთივსაც გამოცემის ადგილის მიხედვ-
 ით ხშირად მინის კონაუსსაც უწოდებენ.

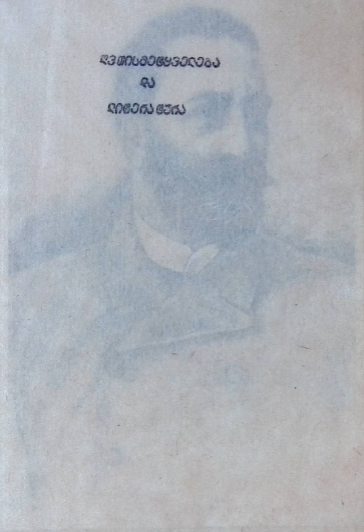

წარმოსაჩვენდა კიდევ მათ დიპლომატიკულ-ისტორიულ მნიშვნელობას და
ცდილობდა მივიწყებულ ნაშრომთა სრული მოკვლეობით გამოგონებას დღე
სინამდვილე.

" *Patrologia* " -ის მუდრანტები / 1982

ტომი/, რომელთაც სახელი გაუთქვეს მათ გამოცემიდან, დღესაც წა
რმოადგენენ უახლესებზე საუფროს ღვათსწავლელთა, ისტორიკოს,
დიპლომატიკოსთა და კულტურის მკვლევართათვის.

ԱՅ ՊԱՆԹԵԿՈՎԵՐԸ
ԷՍ
ԳՐԱԳՐԱՆ ԵՍՏՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՊՈՒՅԴԱԿԱՆ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆ

ՅՈՒՆԻՍԿՆԻՍԻ

უკლესი და უფროსი კვლევები

ილია ჭავჭავაძე

დღესდღეობით საქარბუდედროში მარტოდადგინდებ-
დური უკლესიის და მკვიდრებშიცა ჩვენი ურის
ისტორიის და დიპლომატიის განვითარებად და-
კავშირება ქრისტიანულ სამსახურებშიცაა.

ჩვენი უკლესიები და მონასტრები იგი-
ვანვე იქნა არაფერ მარტოდენ სასულიერო მსახუ-
რებათა, არამედ ისტორიული წყაროებისა და
სამსახურების განვითარებად.

XIX საუკუნეში განსაკუთრებით დადგა
ასეთი დიპლომატიის შედარებითი საფორმე-
ბა. ქარბუდე მსახურივედრებად დიდ ილია
ურთი პირველთაგანი იყო, ვინც საბჭოთაგო-
ბის ყურადღება ამ საფორმეებას მიუბრუნა.

აქვე შევნიშნავთ: წინამძღვრებარე წერ-
ლის ავტორის ვინაობა დღემდე დაუდგინელი
იყო. იგი ხელმოწერებად გამოქვეყნებად ვაჭივ
"ივერიის" ჟურნალში.

დიპლომატიის მართი კადანდაცობა
უფრო სამსახურების მიხედვით დადგინა, რთ
წერნილის ავტორი ილია ჭავჭავაძეა.

ვინ არ იცის, რთ ჩვენს მონასტრებსა და ქვეყნისთვის
უკლესიებში მრავალი საინსტორიო განძი მიიწინებება. რთ ხელი
ხელმძღვანე, ჩვენი ისტორიის, უფრო კრიტიკის ცენტრში არ ვაჭა-
რებულ და არ ვადასაღისებულთ, ხეგრის სამსახურ და მიწმეობის
მიწმეობება მრავალი ბნელი ადგილების შექმისადად, რთ
ცნობილი და გამოქვეყნებულ იქონს ყოველი იგი ნაშთი ჩვენი
განვითარების ცნობებისა, რთმედიც დღეს კიდევ ვიდე აჩვენება
ჩვენსა მათა-ვაპათა ხელ-ნაქმარა და ჭკუით ნამოქმედებათა.
უნდა ყოველივე ეს მებადაგან მიგზავრებულთ და დასაბნულთ მი-

Հայր Գեորգի

მადრიდის კოლეჯის

მიჯდომელი პაველი ჭდომინაძისა და
პროფესორი მარტინოვიჩის ვიდეოგამოცემები

გურამი "მოსკოვის საპატრიარქოს"

მედიის მუშაკების განყოფილების დირექტორ-
გურამი რედაქტორი პაველი ჭდომინაძის
და პროფესორი მარტინოვიჩის ვიდეოგამოცემები.

წერილი რუსულიდან თარგმანად ენაზე გად-
მოცემული მარტინოვიჩის ანტიკონსტიტუციონალური

ყველა ეპოქის გამორჩეული სასულიერო
მედიის მუშაკებს ახლად ურთიერთობა პეტროვს
მედიის მუშაკებს, დირექტორებსა და ხელმძღვანე-
ლებს ღირსეულ წარმომადგენლებთან, რომელთა
მედიის მუშაკებს სწორედ ისინი აძლევენ
გულს.

წინამდებარე წერილი, რომელიც წარმო-
ადგენს პაველი ჭდომინაძის და მარტინოვიჩის
ვიდეოგამოცემების მიხედვით მედიის მუშაკებს
და ჭდომინაძის მსოფლიო მნიშვნელობის გარკვე-
ულ მიჯდომელს ვიდეოგამოცემის პოპოლარს და
კრიტიკულ ნაშრომებს, ერთ-ერთი სასულიერო
ამინა.

გამორჩეული მედიის მუშაკები-ენციკლოპედისტები, მიჯდომელი პაველი ჭდომინაძის
საბრძოლო და ჭდომინაძის და ცნობილი პოეტი და მხატვარი მარტინოვი-
ჩისა და პაველი ჭდომინაძის ვიდეოგამოცემები ერთმანეთს გაეცნენ 1908 წელს
პეტროპოლისში, ვიდეოგამოცემის ინიციატივით და მნიშვნელოვნად სასულიერო,
სადაც კომპარტიზმის ინიციატივით რუსული კულტურის წარმომადგენე-
ლები, მედიის მუშაკები, მწერლები, პოეტები, მხატვრები, ჯილდოსმწიფე-
ნი, საბრძოლო და საზოგადო მომხმარებელი, პოეტი მინაძის კულტურის
დირექტორი ვინაშსა და მარტინოვიჩის ვიდეოგამოცემები, 1908 წლის 17

ვრდოშინის პიუმიხს ურთი საჭი "კოსმოსი", უთუოდ ამ მისაზრე-
ბის ვიგაბდენიხს არის დანერგილი.

მ. ვრდოშინი ვაბდენიხს მისაბდენიხს მამა პაბდენი ვრდოშინის მუ-
ხედვდენიხს ბდოვდენიხს, მის არისა დანერგილი ვიგაბდენიხს.

მამა პაბდენი ძაბდენი მამაბდენი მუგაბდენიხს აბდენიხს ბდოვდენიხს
სუდენი, ვიგაბდენიხს არის.

"დუპირისპირის რა ქაოსს დუგაბდენიხს დოგაბდენი, იგი მდენიხს,
რთი ბდოვდენიხს ისუდენი სუდენი, კაბდენიხს მისდუგაბდენიხს, სად-
ბდენიხს ვიგაბდენიხს მისდუგაბდენიხს მისდუგაბდენიხს დანერგილი დანერგილი დო-
გაბდენი / ვაბდენიხს /, რთიხს უპირისპირიხს ქაოსს - უპირისპირიხს,
ვგაბდენი / ვინდენიხს /, ეს იდუა ვრდოშინის მამაბდენიხს დანერგილი
მამაბდენიხს ბდენიხს აბდენი მამაბდენი, სანამ იგი ივრდოშინის მდენიხს
ურთ-ურთ ძიხს დანერგილი დანერგილი ისუდენი", წენი მდენიხს აბდენი
პირისპირიხს საჭიხს წიხს "მდენიხს პაბდენი ვრდოშინის სადუგაბდენი-
მდენიხს მდენიხს მდენიხს".

ბდენიხს ქაოსსა დანერგილიხს, ვგაბდენიხსა დანერგილიხს,
ვინდენიხსა დანერგილიხს - მ. ვრდოშინის პიუმიხს ვაბდენიხს მდენიხს
წიხს მდენიხს, დანერგილი პირიხს საჭიხს "აბდენიხს" დანერგილი-
რთიხს მდენი მუ-15-თი "სადუგაბდენი". მუ-11 საჭი ამ მდენიხს
ვაბდენიხს დანერგილიხს მამაბდენი მამაბდენიხს ვიგაბდენიხს
მამა პაბდენი ვრდოშინის იდენიხს. "დუგაბდენიხს მდენიხს დანერგილი
ურთიხს ისუდენი მდენიხს მდენიხს, მამაბდენი ვაბდენიხს იგი,
მდენიხს მამაბდენიხს დანერგილიხს დანერგილიხს სადუგაბდენი-
ვაბდენიხს უსადუგაბდენი ვაბდენიხს მდენიხს ივრდოშინი. ვრდოშინი მდენი

ჟ იხ. მდენი. პაბდენი ვრდოშინის. კაბდენი, რდენიხს დანერგილი. -
"სადუგაბდენი მდენიხს მდენიხს". კრთიხს 1. მ. 1977, გვ. 101-119.

ყოველ მხარეს განხილული სამსახურში თავისუფლად აღიქვამის სივრცე-
თა პერსპექტივას და ღრუბნიდან კარდისებრ, და პირიპირისმან ახარ-
ბებებს აპარადღობს, და სურსამში შეაქვს დოგოვა და წყობა, - ასე
გონივრულ ქაოსებს შიგნით ანაწილდებს მოკლებულს მიხვედრისგან კავში-
რის, ღრუბს, სივრცის საფუძვლებად და განამტკიცებებს დოგოვით
რეგულაციას.

ჩვენს მიერ აღვებულ კლასიკურ წყობაში განუსაზღვრე კი
აქ აჩინს გამომხატველი, აჩამიღებ მხარეზე ჩვენს უსრულუნარობის მიწინა,
"დოგონს დაბრუნებულს აქ აჩინს სცვა ბაშისადაც, მისივენივე მისთვის
ბარბოს მხარესა".^{XX}

ვლადიმერი, რეგულირებ დიდ აპტივს მისგანდა სამეფოებო პირთ,^{XXI}
მეორე სივრცეზე განაგრძობდა ახლანდელსა მამა აპტივსთან.

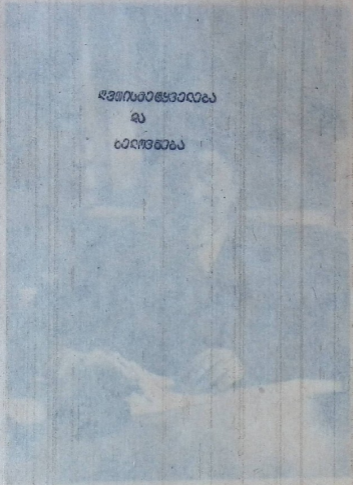
განდაცვალებამდე მეფეანბრებთ ადრე, რეგულაცი ე.ი. აჩინსა-
ვას დიპლომატიურად ანტიკლასიკურ ახსენებდა, მ.ა. ვლადიმერიმ კვლავ და-
ადასტურა თავისი მამადი შენობებებზე ა.ა. ვლადიმერის შემოქმედე-
ბაზე. მან იმ შეიქმნა პირისაზე ნაწარმოებთა შიგნით, რეგულირებთ მისი
მეორე "სამარაჯობით დიპლომატიკა თავისთან", "ბიბლიის", "ქვენი
კარსმარტოვების" და ნიკოლოზ დიპლომატიკის მოხარობებთან ურთადა მღვდელ-
დი აპტივი ვლადიმერის "სვეტი და სიბეჭობე ქვემარტოვებისა" დამს-
აბებდა.

XX მსოფლიო პირისაზე თავისივენივენი რეგულირებთ
ქვენივენი დიპლ /მხარეებ./.

XXI მან თავისი პირთა "სურსებში" ურთადა დიგს მამა სურსებში
სამარტოვების.

დავით აღმაშენებლის
და
სიძეობის

ქვეთაძე თაყაიშვილი

შანიდის სიონის ტაძრის მონასტრის წარდა

ვაჟთაშვიდის მასხარაშვიდი

წინამძღვრად მასალა წარმოადგენს სახელმწიფო
ქარტული მამულიშვილის ვაჟთაშვიდის მასხარაშვიდის
არაერთი მასალა მონასტრის მონასტრის

აქვენი მასალაში და მისი მთელი მასალა მონასტრის მონასტრის
ქარტული მამულიშვილის ვაჟთაშვიდის მასხარაშვიდის
მისი მასალა მონასტრის მონასტრის

წარდა მასალისა მონასტრისა. სიონის მონასტრის, სი-
განის - მონასტრის მონასტრის.

აქვენი მონასტრის მონასტრის მონასტრის მონასტრის
ქარტული მამულიშვილის ვაჟთაშვიდის მასხარაშვიდის
მისი მასალა მონასტრის მონასტრის

მონასტრის მონასტრის მონასტრის მონასტრის
მონასტრის მონასტრის მონასტრის მონასტრის

მონასტრის მონასტრის მონასტრის მონასტრის
მონასტრის მონასტრის მონასტრის მონასტრის
მონასტრის მონასტრის მონასტრის მონასტრის
მონასტრის მონასტრის მონასტრის მონასტრის

Հասցեում Երկրաբանական լսելի ժցրոնի խանո սըըցն զն զոնն
առ սոնս քոըցոն:

զստրոնընընըց մոցքըրը Եըընզան սոն զստրոնսն աճոնընոնս
Նոնոննսնաաընն Մըքըրըըըն ըն ոՄըոնսոն լնոնաըըն Եըըննոն խոնզն:

Քոնոննոն, ոնոն Մըքըննը, ոնոն ոնոն ոնոնն լնոնսն լնոնսն.
Ղոննընընընն սն խոնզնն մոնաընոնն Նսթնոննըընն մըքընննն-
ըն. ոնոն լնոնն զսննընընընն ոնոնն ոնոննոն Եըըննոնն ոն-
նըքնն:

იკის დედაბებიც და მამისადაც და დაიბრუნებ. მასში გამომხატულია
 პოეტის ყუბის ის მნიშვნელოვანი მიხედობა აუ ნაკადი, რამდენსაც
 ადგილი პეტრეს აგონიანობის, დედასთან, დედასთან-პოეტის
 და განმარტარ ღიჭრისადაც.

მარტოდადებდნენ და დღესაც მუშაობს ღიჭრისადაც პი-
 ნების რამდენიმე სხვადასხვა კრებულში. მათი ხასიათი განსაზღვ-
 რულია იმის მიხედობა, აუ რადის სრულდობა ესა აუ ის სპარსულ-
 დი. ისინი განსაკუთრებით მონის, ადგილობრივი დღესასწაულები, დი-
 მარხვის დღეები აუ მთავრების სხვადასხვა დღეებისათვის და ა.შ.
 ამით აჩვენებს განმარტარულ სპარსულად ამა აუ იმ კრებულს სპ-
 რულიცადაც.

ქველი ტარული მწერლობის პირველი პერიოდის პიროვნებები-
 უდი მასადაც ძირითადად წმინტის საფუძვლისადაც სპარსულია იყო
 კრებულში, ე.წ. საფუძვლისადაც და საწილიცა და დასაწყისში, სპ-
 რიც ეს მასადაც იყო საფუძვლიანი, ტარობდაც საფუძვლიანი უღიჭრ-
 ბი. XI საუკუნეში მუშაობდა მათთან მონისადაც განსხვავებული
 პიროვნებები კრებულები: "მთელი", რამდენადაც უღიჭრის რედაქ-
 ციონი დასაწყისის უღიჭრის და გიორგი ათონელის. X-XI საუკუნე-
 ბის პიროვნებების კრებულად მონის უღიჭრისადაც გიორგი ათონელ-
 ბის მიერ დასაწყისი და შედგენილი "მთელი". ამ კრებულს გიორგი
 მიწიერი "სრულად დიხარებასადაც" უწოდებს. გიორგი ათონელის
 "მთელი" რედაქციის ძირითადი განსაზღვრული ნიშანი ქველი
 ტარული საწილიცა და დასაწყისისადაც ისაა, რამე აქ მარტოდად
 სპარსულია, მონის ყუბი იმ დროსათვის ცნობილი ყუბისადაც
 პიროვნებისადაც მასადაც. ა.ა.პ.პ. დასაწყისი, ახლან
 სრული "მთელი" იმ ხანებში მთელი მიწიერსადაც კი ან მონისადაც
 ამის ვარდა, გიორგი ათონელის დღესილი ამა დარგში იმითაც საფუ-
 ადებდა, რამე ამა კრებულში მან უღიჭრის მარტოდაც ტარული წმინდა-
 და სპარსულია, რამაც განსაზღვრული უღიჭრის წმინდადაც ამგვარი

խնայելով յարմարագույն ֆարմակոպոլիսի խնայողութեամբ, մտմեզցանք նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ:

Ընդհանրութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ:

Յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ:

X-XII յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ:

1. Ընդհանրութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ, որոշ յարմարագույն զարմարութեան անհրաժեշտութեամբ նաեւ յայնչեւ ինչպէս զսպասարկող յոգնութեամբ:

մոթոցումը զս մինիՄցնըղոցանի զսճը զսսճոս սգրոցրնաճըլըր շսնրնոս
 զսնցրոսարնոսն. Յոմնոցրնաճըլըմս զս ըրոշրնգրոյըմս սոցրնոսմ մեղ-
 ըր սոնրըղոս սոսոցրնս սգրոցրնաճըրնոս զսսսթրոնըմըլըր սսճոսնոսմեթ-
 Յըլըր զս սոցրնոսըր-սոցրնոսթրոն մեղըլըրնոսն զս մեղըմնս մեթսճ
 սսոնթըրըրնոս ըլըլըրնոս. սմ ըլըլըրնոսն սոսսսնս շրնոսթրոննը-ճըլըրոցր-
 շրն մեղըլըրնոսն, ոլըլըրն զս մոսթրոնաճըմնոս.

Մսրնըլըր սոմնոցրնաճըրնոսն զսնսսսթրոնըրնոս սոնթ-
 մոցրնոս, ոլոմըրն զսսսսսսսս սսսսըլըրնոս մեղըրնոսն սսճըլըրնոս-
 սսճըլըրնոս, ըլըլըր զս սնսճըրն սճըլըրնոս թրոցրնոս, սոմնոցրնոս
 մնթըրնոսն ոլոցրնոս մեթսճըրնոս, ոսը մնթըրնոս ըսոսթրոննոս. ոսոց
 շրնճ սճըրնոսն, ոլոմ ճրոցրնոս մնթըրնոսն սսնոսն ճըլըրնոսն սոմնոցրնոս
 սսթրոննոսն մոմնոսնըլըր սոցրնոս սնրոցրնոսնոս սսթրոննոս.

Յոմնոցրնաճըրնոսն շնթսճ ոսսրոցրնոս ըլըլըր զս սնսճըրն սճըլըրնոս
 թրոցրնոս. մոմնոցրնոսն սոմնոցրնոսն զս մնթըրնոսն սթրոննոսն
 ճրոննոսնըլըր շըլըրնոս ճըլըրնոսնոսն զս զսմնսսնոսնըլըրնոսն սոմնոցրնոս-
 ճըրնոսն, ճըլըրնոսն ճրոցրնոսն սոմնոցրնոսն ոլոցրնոսն թրոցրնոսն
 ոլոցրնոսն մեղըրնոսն ոլոցրնոսն մնթըրնոսն սսնոսն ճըլըրնոսն.

սմճըրնոսն ճըլըրնոսն զսնսսսթրոնըրնոսն սոնթըրնոսն սսճըրն
 ճրոցրնոսն Մսրնըլըր սոմնոցրնաճըրնոսն, ոլոմըրնոսն Մսրնըլըր սգրոցրնաճըրնոսն
 զսմոցրնոսնըլըրնոսն սոցրնոսն սսնոսն ըլըրնոսն զս ըրոցրնոսն զս
 ոլոցրնոսն ճըլըրնոսն. շրնոսթրոննըրնոսն մեղըրնոսնոսն սոնսճըլըրնոսն¹ ճըլըրնոսն
 սսնոսն. սսթրոննոսն մոցրնոսն, ոլոմ սսնսրնոսն "նսճըրն"
 շրնոսթրոննոսն ոսնսրնոսն.

Յոմնոցրնոսն ճրոցրնոսն մոցրնոսն սոնթըրնոսն ոլոցրնոսն ոլոցրնոսն
 ճըլըրնոսն: ըրնոսն "ճըլըրնոսն, զսճըլըրնոսն, զսճըլըրնոսն", մեղըրն -

1. սոն մնթըրնոսն շրնոսթրոննըրնոսն մեղըրնոսն, սոնթըրնոսն սոնթըրնոսն
 ըլըրնոսն ոլոցրնոսն ճըլըրնոսն զսճըլըրնոսն ըլըրնոսն.

հաս, որի ճանճա լինողըն սաստընըրոս Կողմնոնս թողըր որճըրոն
նաղընս սղոսրնոնս, "նաղըր" ճըրոն ցոնողընսճս ճսթողըն-
նընողըն, թոն ցրո-ցրո սղոնոնըն թոնոնսճընընս. սոնսցը սղոն-
ղըրնոն ոոսնը Կողմնոնս նսնըրոսճ որոնոնոնողըրոն թնընընոն "սոն-
նողնոնս Կոնը":

"Ողոնոնընոն սոն թողընընընոն ընոնս
ճս շոնսղոն թոնոնոնս սոնողնոն,
ցոնոնսճսն ոն ոնոն թողոն ճողոնոնս սո ողըն,
սոնոնըն թող սոն լողնոնըն ճս ճողնոնոնս,
ճս ցրոնս Կողմնոնս - ճսնոնոնս նաղընս"¹/44/.

"Ողոն սոն ցոն ճսթողընընըն ճողոն,
թոնոնս նաղընս նոնոնսճսն թողնողըն,
ողըն թոն թողըն սոնոնողըն, որոնընս
թողըն ոն ճողնոնոնս թողնողըն
ճս Կողմնոնս նոնողըն, սոնոնողըն, սոնողընընոն"²/247/.

թողըն լինողըն սաստընըրոս Կողմնոնսողըն ճսնոնոնոնողըն-
ըն ճողողընընըն ճողողըն ճսթողըն "նաղընս շողնոնս". ողոն-
ցրոնընս սոնողընըն, որոնընըն Կողմնոնոն ճողողըն, սոն-
ողըն թողընըն շողն ոնոն թողընըն, Կողմնողըն:

"նաղընս թողոն շողնոնս թողողընոնս
ճսնողընս թողնոնս ցողողընոն
թողողընոն, ճողողընս սոնողընընս ճս,
թողողընոն թողողըն շողնոն, սողողըն,
թողողընս թողնոն թողողընս ողողընըն

1. ոոսնը Կողմնոն, սոնողընոն Կոնը, ճսնոնսցընոն թողողըն
ճս ճողողընըն ճողողըն ո. ողողըն, թ., 1968, ճ., 179.

2. Կողմնոն, սոնողընոն Կոնը, ճ., 229.

მნიშვნელოვან ცნობებს გვაწვდის აქადა. კ. კვციელიძე სამი
 მისი შესახებ "ფეხბინისფეხსინთა" "მზიანი სამის" პრინციპის გან-
 ხილვისას. "მზიე არის ხატის მიხედვით ბრწყინვალე სამედიცინა. ჭერ-
 მინი "მზიანი სამი" ან "სამედიცინო სინათლე", ჩვეულებრივად ქრის-
 ტიანულ ღვთისმეტყველება და მწერლობაში. ერთს ღვთაებრივი ანუ მიმ-
 ართავთ ღვთაებებს: "მზიე, სამ-მზიე, სამინათლე". იმანვე მათ-
 ლედი ამბობს: "ღმერთსა, სამმზისა". ერთ-ერთ პირობებშია ღვთა-
 ბუდეში ფიქსირდება: "სამ-ერთ-მან მზიემან, ყოველთ მიწისმან, ინ-
 ვება შექმნა და დაბადება"¹. კ. კვციელიძეს მსჯელობის მსგავსი სდა-
 ვურნადაც. ღვთისმეტყველ და სამღვთისმეტყველო მსჯელებში ბმირად
 მიმართავთ ღვთაებებს, როგორც სამი მზიეს. სამი მზიესა, რამე ასევე
 ღვთაების უბილესად იყენებს სამი მზიეს და ერთს ადამიანებზელი "გად-
 მბანი სინათლისაში" და ამბობს: "მარტო, სრული, სამი მზიე,
 ერთ ცნობარმზიებათ, განმინათლე მხედველობაი სულიანი, რათა გი-
 ხილთ ნათელი ნათელთა უხილსანი, სულითა ღმერთსანი და ღვთისმეტყვე-
 ლისმეტყველ მზიე და სრული მზიე სამი მზიე"². აქ ღმერთი დაბანობ-
 ებუღის როგორც მარტო, სრული, სამი მზიე, ერთმეტყველება, რ-
 მილიც სულის სახეებზელი შეაქმნებებს ღვთაების, ნათელის ხილვას.

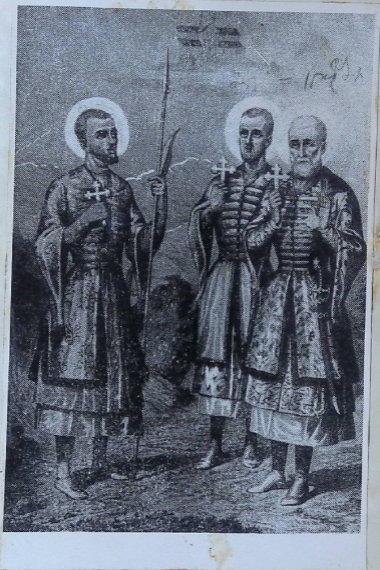
---

1. კ. კვციელიძე, უბილესი ძველი ქართული მწერლობის ისტორი-
 და, VIII, 1962, გვ. 166.

2. ჩვენი საუბრე, I, მზ., 1960, გვ. 521.

ՅՅ ՈՍՅՅ ՆՆ

ԲԾՈՆԳՅԵՕՅՈ

Յձոյս լուծմանսդն Բոճոնս և
տնն ձայն ինն զննոսդն ըմբնոն
և Կնցո

წმინდა მიწამდენი თაღვა, უღიშმარ და
ბიძინა*.

მიწივიდმეტი სახეუნი ურთერთი ყველაზე მადონდელი ხანისა საქარ-
რთველის ისტორიისი. მიწარვაღის შაჰ-აბას დიდის ანაერთხედ დაარ-
მის და დადაშქრსა საქართველი. ახდთივი მიწარვადი იყო შაჰ-აბასი
მე-2, რომელიც დეზენიშა და მანვილით ცოდინება საქართველით
მასმადიანობის გაფრდილებას, ქართველით შეიშესფრასა და თურქია-
ნების ჩამოსახლებას ქართლ-კახეთში. სწორედ ამ დროს, მიწვილითა
უჭადის საქართველის წმინდა დიდმიწამდენი და იხსნა ქრისტიეს რჯუ-
ლი.

ეს ის დრო იყო, რომელიც ალქირსა ვაჟა-ფშაველამ თავის უკვდავ
"ბატონიკონში" და რომელიც იტყობს ჩვენი შემოაღობა: "ხორთ
თაქართა უპყრს მონასტერი ალავერდი ცხედ და იყვინენ მიგა და
სხუადა მინავადი ადგილი დაუპყრსთ კახეთში და შვალსა ბორჩლოს
ქუთუდინენ მკვიდრთა კახეთისათა, რამეთუ უნდათთ კახეთი სრულიად
ვასადათრებდა და უღის^{xx} დასახლებას".

"ბატონიკონს სხედან თათრები
სიბუყვას ამბობენ ძნულსათ,
ახმეფას ჩაჭრით ვენახსა
ჩამივასახლებთ უღსათ".

გვაუწყებს იმედიანდელი ქართული ხანდური დეჟისი.

საქართველი დრტივინავდა, მაგრამ ის ხანებში მისდა კიდევ
ურთი საპარული ამბავი, რამაც დაარქმისა აჯანყების დაწყება,
თათრებმა შეიპყრეს ურთი გზადმიმავალი ქართული მღვდელი, ხე-

X საქართველის სამიტიქული ავტოკეფალიური ეკლესია წმინდა
მიწამდენის თაღვას, უღიშმარს და ბიძინას იხსენიებს 18 სექ-
ტემბერს /ძვ.სტ./ იკორთის ტარაში, სადაც იხსნი ანთან დაკ-
რძალდენი, სვეტიცხოვე საწმინთო ღვთისა და სანთლისა-სამიტიქის წმინდის.

XI უბოო ტომი.

ընդհանուր շարժումը և ժողովրդական շարժումը, որոնք մեր օրերում
և ներկայումս իրենց արտահայտությունն են գտնում:

Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական
և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են
գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց
արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը:

Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական
և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են
գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց
արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը:

Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական
և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են
գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց
արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը:

Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական
և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց արտահայտությունն են
գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը: Մեր օրերում իրենց
արտահայտությունն են գտնում ժողովրդական և ժողովրդական շարժումը:

Մ Ե Մ Ե Մ
Ե Ե Ե Ե Ե Ե Ե
Ե Ե Ե Ե Ե Ե Ե
Ե Ե Ե Ե Ե Ե Ե

Կաթողիկոսականության սրբապետ

მანვე განაპირობა ბიუჯეტის, კურორტისა და ღიათა განვითარების
მონაპირები, რამდენადაც პირველს საკმაოდ მაშინვე უნდა ვხედავდეთ.

დიდი ყურადღებას აქცევდა განსვინების მიზნებისათვის
ქარაზული მიწოდების ნაშთების გამოქვეყნებას. მან საკუთარი
სახსრით დასაბამებინა ჩვენი სიღატაკების ძვირფასი სახეობა
"ქარაზული დეპრესია" სუბსან-საბა რამდენიმეწლიანი, აგრეთვე კა-
თოდის ანტიპირების "მედი-მედიკალინი", ამერიკის ნიუ-იორკში-
ლის "სიღატაკის და მიძვინვარების", შიშველების მონაპირის ის-
ტორიული საბუღალბო, სიღვი-გუჯარები და სხვა. ძველი ხელნაწ-
ვების გამოცემისათვის შეესწორა მან საბუღალბო მუშაობის 2200
მანეთი. ამ მანეთი გამოცემა ახლოს ხელნაწერის ტიპის 1074
წილისა, "ცნობებისა იმანეთი და ეფექტიანი".

ყოველგანამედიკალინური პირობების განვითარება, რამ ჩვე-
ნი ძველი საბუღალბო განვითარება მანდათი ეფექტიანი და ღიათა
უძლიერება ხარისხი. ამიტომ იგი შეიძლება ამ განვითარების შექცევას და
ნიშვნისათვის გამოყენებას, რაც მონაპირი საბუღალბო მის. გამართლ-
ბის, რამდენს მიუძღვნის ნიშვნისათვის გამოყენების წინაშეს საბუღალბო
კრედიტის გამოცემა ახლოსი სახსრით.

განსვინების მიზნებისათვის მონაპირებისათვის უნდა ქარ-
აზული ენის, რამდენც XIX საუკუნის მე-80 წლებამდე საქარაზუ-
ლის სასულიერო უწყების სასწავლებლებში ყოველ პირველ იყო მყოფ-
იანი და სასწავლებლო საგნად არ ითვლებოდა. პირველ პირველ
ჩამოსულ სინოლის რევიზორებს ყოველგანამედიკალინური ყო-
ველმის წარუდგინდა ხელში მიხსენებისათვის ქარაზული ენის ასეთი
უნივერსული ყოფის შექცევა; დახარისხ, ეგვიპტისის იმანეთის დროს,
ქარაზული ენისა და ქარაზული განვითარების მიზნებისათვის საკმაოდ ყურა-
დღება მიუძღვნა: რამდენ საგანი ქარაზული მიწათმოქმედების სასწავლებ-
ლო საგნებად იქნა ცნობილი.

ას, თანედი დატვირთვები, ადგილები!"

ყოველწლიურად დადგინებული წესები და წესები იყო. მათი დაბრუნება
რამდენიმე სტრატეგიის დახმარებით სასურველი სტრატეგია, საბ-
პარტიო საბუნო და საბუნო სასურველი სასურველია, რის მი-
ზღვრით არა უნდა და არა უნდა ქარაფრები ახალგაზრდათა მიერ
განახლება.

მათი კერძო ცხოვრებაში ყოველწლიურად აღუქმავნი
ქარაფრების რიცხვის დახმარებით იშვიათად დაგადრდეს და
წმინდა ადამიანისა. მისი ხასიათის ძირითადი მთავრებისა და სა-
ბუნო მუდმივად საბუნოების და მნიშვნელოვანი მუდმივად.
ამ მუდმივების მიხედვით ყოველწლიურად ცხოვრებას და
დატვირთვების მიხედვით იღობს დატვირთვით, რამდენიმე მათის
სიჭყობით, მათის მიხედვით 50 წლის მუდმივების დატვირთვა-
სთან დას: "სხვათა რაც უნდა სხვათა, და რამის ფორმით კი,
კარგი ის არის, ვისაც კარგი და რამდენადაც რამდენადაც კარგი,
რის სატვირთობის მიხედვით ადამიანის და იმ რამდენადაც უმსა-
ბუნობის დატვირთვით. ამიტომ გვინდა, რომ ადამიანის მისთვის,
მისი ხელმძღვანელი და განმარტებული მისი სურვილი და საბუნ-
ობისა, და ამ გზით მუდმივად მისი დატვირთვა-
- რა... ამიტომ ცხოვრების წინდა-წინდად რომ დად-
- ნის: უნდა დავინახო და მხოლოდ ამიტომ საბუნობის ქვეყანა: დი-
- რის მუდმივად აქვეყნის და ქვეყანის - ქვეყნისა, არსად უ-
საბუნობის უნდა მისი დატვირთვა-
დატვირთვა; უნდა მხოლოდ არ ვინც ამიტომ სიჭყობისა, რომ
ცხოვრებისყოფილი მისი ამ არსად სიჭყობისა არ მისთვის
დატვირთვა ამიტომ საბუნობს".

1862 წელს ხელდასმული იქნა უბისკომისა.

მთელი 25 წელი /1869-1882 და 1886|1898 წწ./ ასრულებულ
ყოფიდასამღვდელთა ადვოკატურის გონის ეპისკოპოსის, ქარბლ-კახი-
თის ეპარქიის პირველი ქორეპისკოპოსის მანამდემობას.

1882-1885 წლებში იგი მარტავა გურიის ეპარქიას, ხოლო
1898 წელს სინოდის უბოძა გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსობა.

მამა ადვოკატურის მოღვაწეობას წინ უძღვდა მსუბუქად სიყუ-
ფარული მშობიურ ეკლესიისა და სამშობლოს მიმართ. ამ სიყუფარულით
გამსჭვანჭული მღვდელმთავარი არ იყო მხოლოდ მონასტრის საკანცელი-
კარ-რეკლამის ცხოვრების მოტრეფილი. პირიქით, მას ცხოვრების მი-
ზიანდ პქონდა დასახული ღირსი საზოგადოებრივი მოღვაწეობა, სარ-
წმუნოების დიდმნიშვნელობის შეგნებით განაგებულ.

ყოფიდას ქარბლ ახსოვს, თუ რეგონი მარტავა იყო ყოფიდა-
სამღვდელთა ადვოკატურის ქორეპ ცხოვრება. საკუთრად თავის თავში
იგი ხარჯავდა სულ მცირეს და მთელ მონასტრის უმთავრესად ახმარ-
და ურის სიყუფის: ახსნებდა ჩვენი ძველი ხურთხმომღვრების დიდ-
მხუდ ნამხუდს, თავისი საჭასით ამხუდინებდა ჩვენი ძველი მწიგნო-
ბის საყურადღებო ნაწარმოებებს, ნოვებზე ადვინებდა და ასტამ-
ბინებდა ქარბული გარბის სასკუფისი მიმხუდებს და სხვა.

ყოფიდასამღვდელთა ადვოკატურის თავისი ქონების უდიდესი
ნაწილი მონასტრის მონ-მღვრების მონასტრის განახლებას: ადადგინა
და ძვრუბანი მხატვრული შენამცხე წმ. მიო მღვრინების სახლავის ეკ-
ლესიის და დავით ადვინებების მიურ აგებულ დიდმხუდის ტაძარი;
მტკვრის პირას მონასტრის მამხუდში გაამხენა ჩინებულნი ზვარის;
ამხენა მონასტრის ძმამხუდის საცხოვრებელი ბინები და დასასრულ,
დიდესი მანხა უანდერძა მონასტრის მის უმრავლესყოფიდასამღვ-
დელთა.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՆԱԶԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՂԵՐՄԱՆ ԿՈՒՐՍ

ՆՈՒՆԻՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՐԽԻՎ

საქართველოს სავისსუჯალი უკლესია /"საქართველო", 1917.
14/III, №58/.

სვეტი-ცხოველის ჭაბარი /"ივერია" 1896, 18/II № 35/ II № 36
20/II № 37.

სვეტი-ცხოველის ისტორიულ-რელიგიური მიმოხილვა.

ტფილისი, 27 ნოემბერი /იმიხი მიხი, რომ ქართველებს მონას-
ტრები იერუსალიმში ხელიდან გამოეცდებოდა... "ნოქინავა";
/"ივერია"/.

1886 28/XI. № 258. ქართველ და ბერძენ ბერების უთანხმოება.
იერუსალიმის სამონასტრო მამულების გამო.

ურბნელი, ნ. ალექსანდრე ძველი დროს. /საალექსანდრე საუბარი/.
"ივერია". 188, 24/IV № 67.

ნიკოლაძე ევ. საქართველოს უკლესი ისტორია. ქუთაისი, 1916
250 გვ.

ცხოვრება და მოქალაქეობა /მოქალაქეობა/ წმინდისა ანდრია
ქრისტესთვის საღვთისა მწ., იოსებ დუბაძე, №33. 1906.
252 გვ.

კურხევაძე ნ. 1826. 746 გვ.

იოსებ მშვენიერი. საბაბუხო საკითხავი მოხსენება დაბადებულად
/ზიზილიდან/ ქუთაისი. გამ. "მწვერვლის" რედ. 1894.

27 გვ. 50 კ.

დაუჯდომელი წმინდისა მცხეთელთა სწორისა ქაღალდისა ნიწო
ქარაფველთ განმანათლებელისა. ტფ. გამ. საქ. სამეღ. სამეც.
მუშეუბისა II №. 1901. 22 გვ. 7 მ.

საქ. მეც. უფლებათა ძირითადი დებულებანი. /მეცლე შინაბარსი/
/“საქარაფველი” 1917. 26/IV, II 89./

საქარაფველს ეკლესიის უფლებრივ მდგომარეობის დებულებანი
/“საქარაფველი” 1917. 27/IV II 90/.

საქარაფველს ეკლესიის უფლებათა დეკლარაცია. /“საქარაფველი”
1917. 28/IV. II 91/.

საქარაფველს ეკლესიის ორგანიზაცია /“საქარაფველი” 1917. 10/IX
II 199. 14/IX II 202/.

დებულებანი.

საქარაფველს ეკლესიის ავტოკეფალიის დებულებანი.
/“საქარაფველი 1917, 4/VIIII, II 170./

რქმინ საქარაფველს ეკლესიის ავტოკეფალიურ ცხოვრების აღდგენი-
სა, დაწერილი 12 მარტს. მცხეთაში. /“საქარაფველი” 1917, 15/IIII
აბ 59/.

პასუხად “კვადის” მე-25 II-ში შენიშვნის დამწერს /ქვალი
1895. II 30. ტფ. 14-16/.

გამ. “კვადის” მე-25-ე II-ში მოთავსებული შენიშვნის გამომ
ნომრის ვრცელდებოდა ქრისტიანობა საქადას ოქტმინ.

ორიოდე სიტყვა ათონის "ივერიის მონასტრის" შესახებ. ნიღბ
 აწერს ნ.-ღი - /"ივერია". 1900. 4/II, № 26.

ნატროშვილი ა. ახალი ვარსკვლავი ქართული დამადებისა.
 /"ივერია" 1897. 7/III. №42. 11/III. №45.

ნაკაშიძე ი. მსჯელობის უწყურული. /ბ.ი. გომარაშვილის წერილის
 გამო/. "მთგზაური". 1905. 7/VIII. № 29. გვ. 471-472. სამღვ-
 დელოების საკითხის გარშემო სამღვდელეობის რელი გვლებიშაში:

ნადარეიშვილი გ. ქართველთა ივერიის მონასტერი ათონის მთა-
 შიღ. "მთგზაური". 1903. №9-10. გვ. 244-250. № 11-12 გვ.
 251-275.

ნადარეიშვილი გ. ქართველის წერილი იერუსალიმშიდან.
 /"სახალხო გაზეთი". 1910. № 24, 4/VI, გვ. 2-3.
 ქართული სამონასტრო მოძრაობის ისტორიისათვის.

"მთავრობის აქტი ქართული ეკლესიის შესახებ". /"საქართველო".
 1917. 2/VI № 117.

მირიანაშვილი პეტრე. ცდა ზედის მონახვერვა. /"ივერია".
 1900, 28/X, № 235. საეკლესიო ვადობის შესახებ.

ღუშიძე. სიტყვა წარმოქმნილი ქართულად წიგნის ღრის სიონის
 ტაძარში მარტის 19-სა. /"საქართველო". 1917. 24/III, №67.

კონსტანტინე მ. ჟარუღი "ღამაღება" /"მოამბე" 1896, №2.

გვ. 1-12/.

ათონის ივერიის მონასტრის ჟარუღი "ღამაღების" შესახებ.

კიდევ რჩილვე სიგყვა ჟარუღი "ღამაღების" შესახებ - ხელს აწერს მიჯვ. რ. აფციაური /"ივერია". 1900. 24/IX, № 208/.

კატინის მონასტერი /გ. წერეთლის არქეოლოგიური ექსკურსიიდან. /"კვალი". 1895. № 15. გვ. 10/.

კარბელაშვილი ა. ხელითწმინდი ანჩისბატი. /"ივერია". 1901. 15/VIII, № 175. ანჩისბატის ისტორია.

ივერიის /ჟარუღელთა/ მონასტერი ათონს. - ხელს აწერს: მსგოვანი /"ივერია". 1902. 2/XI, № 234/.

ათონის ივერიის მონასტრის ისტორია.

თანამედროვე მოძრაობა და სამღვდელთება. /"ცნობის ჟურნალი". 1905. 12/XI №294გ.

თამარ დიდი და მისი სახელწოდება.

ხელს აწერს: გ. საბაგდოვი-ივერიელი. "ივერია". 1895. 6/VI № 116. თამარ მეფის წმინდანად ჩაჩივებვის შესახებ.

თანამედროვე მიზნობა და სამეცნიეროება. წინასწარცხვა.
 ხელს აწერს ვაღსამონი /"წიგნის ჟურნალი" 1905. 14/X, №2932/
 რას წარმოადგენდა ძველად სამეცნიეროება /"წიგნის ჟურნალი"
 1905. 28/X, №2935./

II სატირისა ჟურნალის სამეცნიეროება /"წიგნის ჟურნალი" 1905.
 29/X, № 2936.

III. რა გზას უნდა დაადგოს ჩვენი სამეცნიეროება /"წიგნის
 ჟურნალი". 1905. 9/XI № 2945/. იხ. შუი. შარ.

ვერსაველი. საქარმეცნიერო სამეცნიერო კრება. /"საქარმეცნიერო". 1917
 8/IX, № 198/.

ვერსიისა თანამეცნიერება ძველ საქარმეცნიეროში. - ხელს აწერს:
 ვაღსამონი. /"წიგნის ჟურნალი". 1905 10/VI №28-40/.

ვერსაველი ვაქარმეცნიერობა. ახალი მიზანმართება სასულიერო საქარმეცნიეროში.
 რუსეთსა და ჩვენიში. /"წიგნის ჟურნალი" 1905 29/IX. №2920.

ახალი ამბავი /ამბავი და წმ. სინოდში, რუსეთის ვაქარმეცნიერობის
 სიტყვი. // "ივერია", 1886. 28/I, № 21/.

ახლისა მიხედვით არსებული ვაქარმეცნიერო სამეცნიერო მიწებისა ვაქარმეცნიერობის
 სასამართლო მეცნიერება და ვაქარმეცნიერობის მიხედვით.

ვაქარმეცნიერობის იაკობი. ვრთს ახალს უმეცნიერობას ვაქარმეცნიერობა,
 "ივერია" 1905. 13/XI. № 205. საქ. ვაქარმეცნიერობის წარმოადგენ-
 დის მიხედვით საქარმეცნიერობის სამეცნიეროში.

ბაქურიჯიბი საზოგადოებრივი და ქართული განსაკუთრებული. - ხედს
აწერს: გიორგი საბაგდელი-ივერიელი.
/"ივერია". 1893. 10/II, № 28/.

არქიმანდრიტი ნიკანდრი და საქარავედოს ეკლესია /"ცნობის
ჯურნალი". 1905. 23/VII № 2869/.
საქ. ძველი ეკლესიის ავტოკეფალიის შესახებ.

არსებითი შვიდის ივერიის ეკლესიასა - ხედს აწერს ძველი ქარ-
ავედი /"საქარავედო" 1917. 26/IV, № 89/.
საქარავედოს ეკლესიის ავტოკეფალიის საკითხი.

გამრივი ეპისკოპოსი. ჟურნალაძე ანტონ, გამრივი ეპისკოპოსის
დასახელებების გამო.
/"ივერია", 1896. 13/II, № 33/.

გამრივი ეპისკოპოსი. ჭავჭავაძე ილია. სიბყვა მქმული ილია
ჭავჭავაძის მიერ გელათის მონასტერში გამრივი ეპისკოპოსის
დასახელებების დღეს /"ივერია" 1896. 19/III, № 63.

გამრივი ეპისკოპოსი. ტყედიანი. 11 თებერვალი "მეწინავე".
/"ივერია" 1896. 11/II № 32.

გამ. "კავკასიის" აზრი გამრივი ეპისკოპოსზე.

გამრივი ეპისკოპოსი. ტყედიანი. 6 სექტემბერი - ხედს აწერს
დადი /დასანიშვიდი გიორგი, ვეფერაღისტი/ "ივერია". 1895
6/IX № 193.

გამრიდელ ეპისკოპოსი. გოგობაშვიდი იაკობ. ღირსეული საბსოვარი
"ივერია" 1892. 5/III. №51.

გამრიდელ ეპისკოპოსი. გვდელსიანი გრ. ეპისკოპოსი იმერეთისა
ყოფილ უსამღვდელესი გამრიდელი. "ივერია". 1896. 7/II, №28.

ჯანაშვილი მ. საუნჯე მეთხუ საუკუნისა. /"ივერია". 1891.
13/VII № 147, 14/VIII №148.

ხედენაშვილის შესახებ, რომელსაც პეტრან "საგაღმებელი" /ნოტი/.
1902. 11/II, №11.

ფერაძე იდ. საქარაველოს საეკლესიო ისტორია /"მეგობარი" 1902.
№4. გვ. 264-276. 17-8. გვ. 515-526.

ქრისტეანობის ისტორია საქარაველში.

ჯანაშვილი მ. ახალი დაბადება. "სახანძრო გაზეთი" 1911.
№ 386. 26/VIII გვ. 3-4.

ხახანაშვილი ა. ქარაველი სამღვდლო წერილის შესახებ.
/თემი, 1911. №50. 19/XII, გვ. 4.

ხახანაშვილი ა. ჯუმათის სიძვედენი. "კვალი" 1896. №42.
გვ. 749-750.

ჯუმათის ტაძრის შესახებ.

ჯანაშვილი, მ. ალექსანდრის დღესასწაული საინვიტორში.
/"ივერია" 1888 24/IV, №87/.

ხახანაშვილი ა. შიომღვიმის მონასტერი /"ვალი". 1896. №51
გვ. 907-909.

საბანაშვილი ა. ქარაბაგინში დატული შედგენი. /"კვადი"
1896. №15. გვ. 250-251.

საბანაშვილი ა. აპოკრიფების შესახებ /"ივერია" 1892.
12/VII № 146.

აპოკრიფს უწოდებენ იმ ნაწერებს, რომელიც აკრძალულია
ცელესიის განკარგულებით და აღიარებული არიან უკანონო
წიგნებად.

წერეთელი გ. წმინდა მიწამუნი და ვით და კონსტანტინე.
/"ვადი" 1893. № 45, გვ. 10 № 46 გვ. 6.

წერეთელი აკაკი. მეორედ მოსვლის გამო. /"მრომა", 1881, №2
9/IX გვ. 2. გავრცელებული ჭორის გამო თიანეთს მეორედ მოსვლა
მოახლოვებულა.

წერეთელი აკაკი. ერთ მიჯვედს კვითხეს /"მრომა", 1881, №15
9/XII, გვ. 1-2.

ქართული სამღვდელთების წინაშე დაცემის შესახებ.

ჯანაშვილი მ. საბისგორით და საბინდიოგრაფიო წერილები.
/წერილი დ.გ./ "ივერია" 1897 13/XII. №258.
17/XII, №261-19/XII - 269.
24/XII 267 31/XII - №271

კათალიკოსში საქარაბაგინის ცელესიისა. /488-1811/ "ივერია"
1894. 10/XI. №239.

კახალიკოშნი საქარავედოს ეკლესიისა. /488-1811 წ./
/"ივერია" 1894. 21/VII. № 155. 22/VII №156. 26/VII №158.

ცხვილოვი პ. კახალიკოშნი საქარავედოს ეკლესიისა /488-1811წ
"ივერია" 1893 №109 29/V, №110 4/VI, №115, №116 6/VI,
№117 16/VI, №125.

კახალიკოშნი საქარავედოს ეკლესიისა. /488-1811 წ./ ხელს
აწერს პ.ცხვილოვი. /"ივერია" 1894. 6/VI №119 9/VI №120/

ცხვილოვი პ. კახალიკოშნი საქარავედოს ეკლესიისა.
/1811 წ. "ივერია" 1893. 23/III №61.

მრგვმულია საქარავედოს კახალიკოშნი ქრონოლოგიურად. იხ.
"ივერია" №22.

ცხვილოვი პ. კახალიკოშნი საქარავედოს ეკლესიისა /488-1811წ
/"ივერია" 1892. 27/XI №251/.

გინცაძე კ. რაშვილს წელს მიიღეს ქრისტიანობა ქარავედობა?
/"ივერია", 1893. 26/VII, №159.

ავტორი აწერვს ისტორიკოს ა.ს.ხახანაშვილის წიგნს:

კახალიკოშნი საქარავედოს ეკლესიისა /488-1811/
/"ივერია"/- 1892. 19/VI №127, 29/XI 228, 5/XI, №234.

ქარხელ სატყვესიო სიძვედეოთა შიესახებ
/"ივერიოა". 1903. 25/III. 1168/ მათი დამცვის შიესახებ.

ჯანაშივილი მისუ. საქარხელის სატყვესიო ისტორია შიეგენილი
მ.ჯანაშივილის მიერ. ტფ., ვაშ. "მეფეშისი" 1886 წ.
156 გვ. მიმდინოვრ. დიჭ-რს შიენიშვირებში.

ჭიჭინაძე ვ. სიჭყვიბი და შიერიდები ყოვდად სამეფედეოთა ადუქ-
სანდერეში, შიეკრებილი და ვამოც. ვ.ჭიჭინაძისსაგან. ტფ.
"სტ. ნადედეა" 118 2 გვ.

ჭიჭინაძე ვ. ანტონ ჭიჭინაძეის ქადაგებანი ყოვდად სამე-
ფედეოთა იმირეოთს ეპისკოპოსის ბესარიონის. ვაშ. ქუთაისი. სტ.
"მეურნის" 1898. 378 გვ.

ჭილიძე სიმონ. მდედეი. ქადაგებანი. 1898-1900/
ვაშ. ვ.ჭიჭინაძისსა. 32 გვ.

ჭიჭინაძე ვ. ქადაგეოთა ეკლესია საქარხელში. ტფ. მსწრაფდ.
მიმეჭი. სტ. ან. ქუთაიელაძისსა. 1903. 166 გვ.

ტიმომე. მიხილუა წმინდათა და სხუათა ალმისავედეოთსა ადგილთა,
ტიმომესაგან ქარხელისა მიშაგარეპოსკოპოსისსა. თფ. დამეჭილილი
სტ. შინა ქავკასიის ნამიესტნიკის ვანცელარისსა. 1852.

სიონის ქაძრისათვის მიგირედი ცნობანი.
თბ. საქ. საკათოლიკოსის ვამოცემა 1946. 11 გვ.

ნეტარებისადმი ამბროსი. ქადაგებანი და მთარგმნებანი თქმულნი
 ამბროსი ნეტარებისადმი ეპისკოპოსის მიერ. თბ., გამომც. საჯაროთა
 აღმშენებელი ეპისკოპოსის მიერ. 1881. VI.

ბოლოდნი იოსებ ეპისკოპოსის ქადაგებანი. მე-X საუკუნის ხელ-
 ნაწერი/საბჭო. მუზეუმის გამომცემი №14. ტფ. 1911.

კვლევიანი მთელი. საქართველოს საკანონმდებლო ეპისკოპოსის მთელი
 იუსტიციის, შედგენილი დოკ. მთელი-კვლევიანი მიერ. ქუთაისი.
 1918. 202 გვ.

ქადაგებანი სარგის. წმინდა ნინო და მისი მნიშვნელობა საქართვე-
 ლის იუსტიციისადმი. დოკუმ., წაკითხული ტფ. 14 იანვარს 1912 წ.
 ტფ. ელექტ. მხედრე. 1912. 14 გვ.

ქადაგებანი ა. მ. ქართული საბჭო და სასულიერო კიდობნი-
 იუსტიციისადმი მიმართული. მ. ახლიანის ქადაგებანი. ტფ.
 სტ. ივ. ხელნაწილი. 100 გვ.

მთელი და წმინდა იოსებ დაბასკელი. გორი-მთავრის მიერ
 /ნუსხულიდან/ ქუთაისი. გამომც. ბ. კურცხაბიანი. 1900. 20 გვ.

მთელი ნოვოროსიის ეპისკოპოსის სარგისის სასულიერო სასწავლო
 ანსალებისადმი წმინდა მარტინის ეპისკოპოსისადმი. ქ. ანსალები, გამომც.
 ვ. გამრეკელის მიერ 1905. 32 გვ.

იოსებ ბერიძის კ. ქართული წიგნების. შიდაგვერდი სასულიერო
სამსახურებში მისთვის კ. იოსებ ბერიძის მიერ ტყ. გამოც. ქ. წიგ.
იოსებ ბერიძისაგან. 1901. 86 გვ. 40 ქ.

იოსებ ბერიძის. იოსებ ბერიძის ეპისკოპოსის ქადაგებანი.
/მე-X ს. ხელნაწერებიდან/. ტყ., საბავ. მუზეუმის გამოც.
1911. XVI, 88 გვ. 1 მ.

გაბრიელი. ქადაგებანი იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელისა.
შქმუდნი 1660-1870 წლებში /ტომ. I და II./.

გაბრიელი. ქადაგებანი იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელისა.
ქუთაისი. სტ. "ქართული" 1913.

აღწერა მთა-წმინდის ეკლესიისა და წმ. მამა დავითის ცხოვრებისა
შიდაგვერდი და გამოცემული მღ. ნესტორ მამარაშვილის მიერ.
ტყ. 1895.

აფხაზთა კ. ხმა ცოცხლისა ღმერთისაგან შქმუდნი მ. დ. ბ.
აფხაზთაგან. გამოცემა აღმოსავლეთ ეპისკოპოსისა. თბ.,
1913. ხელნაწი სტამბა. 1884. IV, 76 VI გვ. 20 ქ.

აღმოსავლეთ ეპისკოპოსი. ქადაგებანი და მოწვევებანი შქმუდნი
აწმინდის წყაროსად ეპისკოპოსის მიერ. გამოცემული სასახლის
აღმოსავლეთ ეპისკოპოსის მიერ. ტყ. 1881:

VI, 313. 2 გვ.

პარაკლიტონი. მ. 1822. 696 გვ. 30 მ.

რენანი, ურნსტ. ცხოვრება იტალიის. ავტორის სურათით.
თარგმ. ია ევალითსა. ტფ. ივ. სტანიშვილის და ვ. გაბრილიას
გამ. 1906. 203, III გვ. ფ.არ.

ჯანაშვილი მისე. საქარბუღალს საბუღალსო ისტორია შედგენილი
მ. ჯანაშვილის მიერ. ტფ. გამ. "მწიგნობრობა" რედაქციისა 1886.
165 გვ. 45 კ.

ბიბლიოგრაფი. დიკონა შენიშვნებში.

ՀԱՅԵՐԻՆՏՈՒՅՑ, ՀԱՅԵՐԽՈՂՈՒԹՅԱՆ

ԲՑ. ԹԱՄԵՆԻՄԻՆ ԱԼԵՍԱՐԻՆԻՆԻ 5

ԶԻՆՆԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ. ՆԱԹԵՆԻՄԻՆԻ ՏԱՅԻՆԻ ԹԱՄԵՆԻՄԻՆ
ԱԼԵՍԱՐԻՆԻՆԻ ՈՐԳԱՆԻՅԱԿ 9

ԼՈՐԻՆԻ ԹԱՄԵՆԻՄԻՆ ԱԼԵՍԱՐԻՆԻՆԻ ՔՐԻՏԻԿԱԿԱՆ ԿՐԹԻՅԱՆ
ՆԵՐՄԱՐԿԻ ՄԵՂՈՒՆԵՐԻՆԻ 49

ՈՐԿԱՆԵՍ ՈՐԹՈՒՄԻՆ. ՄԱՅ-ՅՈՂ ՈՐԻՆԻ 56

ԶՅԱՆՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆԴՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՈՐԻՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ. ԵՎՈՒՆԻՅԱՆ ԵՎ ԵՐԻՆԻ ԿՐԹՈՒՄԻՆ 67

ՅԱԼՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆԴՈՒՄՆԱԿԱՆ
ՄԵՂՈՒՆԵՐԻ ՀԱՅԵՐԻՆՏՈՒՅՑ ԵՎ ՅՈՂԻ ԹԱՄԵՆԻՄԻՆԻՆԻ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ 70

ԶՅԱՆՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԵՎՈՒՆԻՅԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ. ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ
ՄԵՂՈՒՆԵՐԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ 77

ՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄ. ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ
ՅՈՂՈՒՄՆԱԿԱՆ 79

ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ. ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԵՎ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ 89

ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ 90

ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄՆԱԿԱՆ 99

F834

1980